

Norra fickparken, Östra Sala backe. (Konceptskiss Grontmij)

Utformningsprogram Östra Sala backe etapp 2

September 2015

MEDVERKANDE

Utformningsprogrammet har tagits fram av "Allmän platsteamet" för Östra Sala backe, kontoret för samhällsutveckling i samarbete med andra kommunala förvaltningar och byggherrar som fått markanvisning inom planområdet; Byggvesta, Reinova, Midroc, EEK Development, Veidekke, Småa, Botrygg, Magnolia bostad, och JR fastigheter.

Medverkande konsult för utformningssamordning och projektstöd för allmänna platser har varit Grontmij. Medverkande arkitekter och landskapsarkitekter har varit Metod arkitekter, Erik Giudice Architects, Berg CF Möller, Torget Arkitekter, PETRA Arkitektur, OkiDoki! Arkitekter, Semrén + Månsson, sandellsandberg, Utopia Arkitekter, Erséus Arkitekter, URBIO, Grontmij samt Karavan landskapsarkitekter.

UPPSALA KOMMUN

Mario Rivera, projektledare strategisk planering
Sofie Andersson Rosell, planarkitekt
Thomas Blomquist, projektledare gata och park

GRONTMIJ (konsult och författare)

Anna Lebisch, bitr. uppdragsledare allmän plats
Ing-Britt Swedenborg, teknikansvarig trafik/gata.
Peter Bergman, samhällsbyggnad VA
Tommy Kaya, teknisk samordnare
Jan-Erik Hollander, trafikplanerare
Arvid Gentele, trafikplanerare
Johan Roos, projektör gata
Sara Brundin, medverkande landskapsarkitekt
Maria Hjort, uppdragsledare, handläggande planarkitekt
Andreas Lebisch, handläggande arkitekt
Örjan Lindbeck, medverkande planarkitekt
Tae Yeob Kim, medverkande arkitekt

RELATERADE HANDLINGAR OCH DOKUMENT	4
UTFORMNINGSPROGRAMMETS SYFTE OCH ROLL	5
HÅLLBARHET	6
Generellt om hållbarhet och utveckling av Östra Sala backe	
STADSBYGGNADSVISION	9
1. UTFORMNINGSKONCEPT	11
Målpunkter	
Stadsrum	
Platsbildningar och mötesplatser	
Nät för gående och cyklister	
Trafiksäkerhet	
Kollektivtrafik	
Parkering och logistik	
Tekniska anläggningar	
Buller	
Solstudier	
Gatustruktur	
Ledningar	
Grönska inom etappen	
2. ALMÄNNA UTFORMNINGSPRINCIPER	25
Delaktighet, aktivitet och konst	
Grönskan i området	
Dagvattenhantering	
Färgsättning och material	
Belysning	
Tillgänglighet	
Anläggningskompletteringar	
3. PLATSSPECIFIKA UTFORMNINGSPRINCIPER	39
PLATSER	
Lilla torg	
Gemensamt gångstråk	
Norra fickparken	
PARKER	
Södra parken	
Årstaparken	
GATOR	
Fyrislundsgatan	
Johannesbäcksgatan	
Tvärgator	
Nya gatutyper: shared space, upphöjd korsning	
4. KVALITETS- OCH HÅLLBARHETSKRITERIER	73

LÄSANVISNING

Utformningsprogrammet är uppdelat i fyra delar.

Första delen anger övergripande intentioner, utformningsprogramets syfte och roll, övergripande definitioner, visioner om hållbarhet, stadsbyggnad m.m.

Under avsnittet som beskriver stadsbyggnadsvisionen återges även en summering av resultaten av genomförda medborgardialoger avseende innehåll och utformning av viktiga platsbildningar inom området. Baserat på detta ges ett inriktningskoncept som ska vara inspirerande och styrande för utformning- och gestaltning av dessa platser.

Kapitel 1 - analyserar förutsättningar i befintliga och tillkommande strukturer för bebyggelse, grönska, kommunikationer m.m. (som en grund till kapitel 3.)

Kapitel 2 - anger utformningsprogrammets överväganden och ställningstaganden för användning, disposition och utformning av allmänna platser.

Kapitel 3 - ger en översiktlig bild av utformningen på de enskilda platserna.

Kapitel 4 - ger en beskrivande återkoppling till hur framtagna kvalitets- och hållbarhetskriterier har beaktats i utformningsprogrammet.

Utformningsprogrammet ska användas och läsas parallellt med övriga styrande relaterade dokument och handlingar.

RELATERADE HANDLINGAR OCH DOKUMENT

Under arbetet med Utformningsprogrammet har dessutom följande handlingar upprättats:

- Plankarta med bestämmelser, Grontmij/Uppsala kommun
- Planbeskrivning med illustrationer, Grontmij/Uppsala kommun
- Gestalttningsprogram, Östra Sala backe etapp 2 Grontmij/Uppsala kommun
- Miljöbedömning steg 1 behovsbedömning
- Fastighetsförteckning
- Bullerutredning, förutsättningar för etapp 2a
- Bullerutredning, förutsättningar för etapp 2b östra torget, ACAD
- Östra Sala backe - dagvatten, Grontmij och Sweco
- Dagvattenutredning, Grontmij
- Tekniskt PM Geoteknik, Grontmij
- Trafikanalys för Fyrislundsgatan, Grontmij
- "Att färdas inom Östra Sala backe – etapp II", Grontmij
- Solstudier, Grontmij
- Stadsbyggnadsprinciper, Grontmij/Uppsala kommun
- Vind- och luftkvalitetstudie, Cowi
- Åtgärdsförslag som kompensation för lönnallé längs Fyrislundsgatan, Ekologigruppen
- Anläggningskalkyl för etapp 2a-2b, Grontmij
- Arbetsmiljöplan, Grontmij
- Medborgardialog Årsta centrum 2013, White arkitekter
- Medborgardialog etapp 2 2015

UTFORMNINGSPROGRAMMETS SYFTE OCH ROLL

Detta dokument utgör utformningsprogram för allmän plats i Östra Sala Backe etapp 2, visar på målbild, principer och intentionen för utformningen av allmänna platser.

Utformningsprogrammet ska tillsammans med övriga styrande dokument vara vägledande för beslut och andra val som rör utformning och gestaltning av allmänna platser inom Östra Sala backe, etapp 2.

Utformningsprogrammets ställningstaganden och övervägande tar avstamp i visioner och intentioner i planprogrammet och utgör även en konkretisering av dessa för de allmänna platserna.

Programmet innehåller

- sammanfattande redovisningar av förutsättningsskapande utgångspunkter i befintlig och tillkommande bebyggelsestruktur, grönstruktur, kommunikationer, behov inom olika stadsrum samt uppsatta visioner för Östra Sala backe.
- styrande konceptuella utformningsprinciper och riktlinjer/rekommendationer för utformning, disposition och möblering av allmänna platser (gator, parker etc.) inom området samt redovisning av resultat och inriktningskoncept utifrån genomförda workshops med medborgare.

Utformningsprogrammet avses att användas av uppdragsgivare inom kommunen, utförande enheter och konsulter med flera vid kommande projekterings-, gestaltungs- och detaljutformningsarbeten, underhålls- och driftsfrågor etc. Programmet riktar sig till även till de medborgare och boende som vill engagera sig och/eller veta mer om gestaltningen och utformningen av de allmänna platserna inom Östra Sala backe.

Utformningsprogrammet utgör ett komplement till detaljplanen och exploateringsavtalen för området. Programmet ska användas tillsammans med framtagna styrande relaterade dokument för området avseende hållbarhet på gata och allmän plats. De relaterade handlingarna och dokumenten listas vid läsanvisningen på sida 3.

Kommunen åtar sig att uppföra etapp 2 i Östra Sala backe med en kvalitet som minst motsvarar de krav som ställs i föreliggande utformningsprogram. Programmet ska även vara vägledande för framtida beslut och avväganden som rör utformning, gestaltning, möblering, etc. i Östra Sala backe, etapp 2.

Samrådshandlingarna finns tillgängliga på kommuninformationen på Stationsgatan 12 och stadsbiblioteket. Samtliga handlingar finns att ta del av på Uppsala kommuns webbplats www.uppsala.se. Handlingar markerade med * finns inte på webbplatsen på grund av PUL (personuppgiftslagen).

Utformningsprogrammet har tagits fram av kontoret för samhällsutveckling i samarbete med andra kommunala förvaltningar och byggherrar som fått markanvisning inom planområdet, Byggvesta, Reinova, Midroc, EEK Development, Veidekke, Småa, Botrygg, Magnolia bostad, JR fastigheter.

Medverkande konsult för utformningssamordning och projektstöd för allmän plats, gestaltningssamordning av kvartersmark, detaljplanehandlingar och har varit Grontmij. Medverkande arkitekter och landskapsarkitekter har varit Metod arkitekter, Erik Giudice Architects, Berg CF Möller, Torget Arkitekter, PETRA Arkitektur, OkiDoki! Arkitekter, Semrén & Månsson, sandellsandberg, Utopia Arkitekter, Erséus Arkitekter, URBIO, Karavan landskapsarkitekter samt Grontmij landskapsarkitekter.

HÅLLBARHET

Från markanvisning till dess att området är utbyggt, inflyttat och används ska den vision som beskrivs i planprogrammet för området eftersträvas och följas upp. En hög ambition kring hållbarhet och klimatsmarta lösningar ska präglade hela utbyggnaden av Östra Sala backe.”

(ur planbeskrivning för detaljplan Östra Sala backe etapp 1)

GENERELLT OM HÅLLBARHET OCH UTVECKLING AV ÖSTRA SALA BACKE

I Östra Sala backe står hållbarhet i fokus. Att bidra till en ökad hållbarhet kan beskrivas som en anpassning av våra samtida aktiviteter och handlingar så att de fungerar med planetens övergripande system och resurser, nu och på lång sikt. Hållbarhet är att tänka och handla långsiktigt i en nuvarande kontext.

I stadsutvecklingsprocessen kan hållbarhet beröra vitt skilda aspekter. Det kan vara att skapa strukturer och byggnader som är flexibla och attraktiva för stadens olika individer och aktörer att utvecklas i, med strukturer och processer som främjar variation, integration och delaktighet. Det är också att skapa strukturer som främjar biologisk mångfald och ger robusta och energieffektiva städer med liten klimatpåverkan och som är förberedda för att hantera klimatförändringar.

Planprogrammet för Östra Sala backe har en hög ambitionsnivå för hållbart stadsbyggnade för området med visioner baserat på variation, innovation, energieffektivitet, attraktionskraft för olika människor, verksamheter och aktiviteter, lokalt samhällsliv och engagemang, uppmuntrande av förflyttningar med cykel, kollektivtrafik och till fots etc.

För att hantera hållbarhetsaspekter på ett bra sätt är det även viktigt att försöka definiera vad hållbarhet innebär i olika skeden av den fysiska miljöns utformning, brukande och förvaltning. Hur hållbarhetsaspekter kan definieras och beskrivas, samt vilka som är mest väsentliga och möjliga att hantera beror på skala, avgränsning och omgivande kontext för det specifika området/projektet.

För utvecklingen av stadsbebyggelsen inom Östra Sala backe etapp 2 har checklistor för uppföljning av social hållbarhet och hållbar livsstil tagits fram. Det har även tagits fram *Kvalitets- och hållbarhetskriterier* med tillhörande målbilder och insatser

som ska utgöra underlag för planering, genomförande och uppföljning av etapp 2. Kvalitets- och hållbarhetskriterierna grupperas i tre övergripande huvudområden; *Samverkan och kommunikation*, *Blandad, trygg och levande stadsmiljö* och *Klimat och miljö*. Det täcker in både sociala, ekologiska och ekonomiska aspekter, vilka är de tre övergripande kategorier som hållbarhet brukar delas in i. Ofta är dock gränserna mellan dem flytande och överlappande.

HÅLLBARHETSASPEKTER VID UTFORMNING AV ALLMÄN PLATS

BLANDAD, TRYGG OCH LEVANDE STADSMILJÖ

Utformning av de allmänna platserna och offentliga rummen ska ske så att dessa är och upplevs trygga, tillgängliga och attraktiva för olika människor under olika tider (dygnet, årstider, livs-/tidsperioder). Platserna ska inbjudas till vistelse och rörelse i området och stimulera till möten mellan människor. Utformningen ska främja jämlikhet och inbjudas till delaktighet. Den ska beakta olika människors behov samt bidra till en lokal identitet och variation för sinnesintrycken. Utrymme behöver även ges för människor att kunna påverka sin lokala omgivning genom delaktighet i beslutsprocesser och möjlighet att över tid synliggöra sin närvaro på platsen.

Aspekter inom de allmänna platserna i Östra Sala backe som kan påverka den sociala hållbarheten är exempelvis;

- Hög omsorg i tillgänglighets- och trygghetsaspekter för alla människor vid utformning och gestaltning.
- Väl avvägd avgränsning och utformning av olika platser i relation till de funktioner som behöver uppfylls.
- Bra möten (kopplingar, gränser, "brynzoner") mellan olika platser/funktioner, så som mellan rörelsestråk och vistelsezoner, mellan privata, halvprivata/-offentliga och offentliga platser, mellan öppenhet och slutenhet.
- Hög orienterbarhet och tydliga rörelsestråk som binder samman noder, målpunkter och vistelsezoner.
- Ytor och platser för möten, vistelse, vila, fysisk aktivitet vid rörelsestråk, målpunkter och noder, samt att dessa platser anpassas för olika människors behov och beaktar lokala klimat- och väderförhållanden (t ex sol och vind).

- Väl anpassad utformning för att stödja trygghet, aktivitet, möjligheter för lokala verksamheter (genom t.ex tillgänglighet, belysning, visibilitet) m.m
- Utformning, val och placering av material, möbler och grönska/grönområden som ger variation, trygghet, lokal identitet och stimulerar till vistelse och sociala möten, delaktighet, aktivitet, interaktion och rekreation i närmiljön.
- Utformning som främjar rörelser till fots, med cykel eller med kollektivtrafik.
- Utformning och val av material, grönska m.m. som främjar en bra ljud-, ljus, luftmiljö.
- Utformning som stödjer en tydlig visuell och fysisk sammanlänkning av stadsdelar (Årsta Sala backe, Gränby mfl).
- Utformning som beaktar de tekniska systemens och andra funktioners behov av utrymme inom allmänna platsernas, brukarnas användning av dem samt de lokala förutsättningarna för drift, förvaltning och underhåll.

KLIMAT OCH MILJÖ

Utformning och möblering av de allmänna platserna ska ske med hänsyn till att främja ett ansvarsfullt resursutnyttjande för att säkra miljö, folkhälsa, biologisk mångfald och motverka klimatförändringar.

Aspekter inom de allmänna platserna i Östra Sala backe som kan påverka den ekologiska hållbarheten är exempelvis;

- Utformning som gynnar förflyttningar inom och till/från området till fots, med cykel, kollektivtrafik eller annat miljö-/klimatsmart färdalternativ.
- Val av material med avseende på livslängd, liten miljö- och klimatpåverkan (både vid produktion, transport, anläggande, underhåll och återvinning), förnyelsebara kvaliteter och behovet av energi eller kemikaliekrävande underhåll.
- Utformning, placering och andelen grönska och gröna ytor.
- Utformning med hänsyn till en hantering av dagvatten för att minska belastning på system och recipienter nedströms.
- Val av genomsläppliga ytskiktmaterial för infiltration av dagvatten där så är möjligt.
- Utformning med hänsyn till lokala förutsättningar i lokala klimatförhållanden.

- Utformning, lokalisering och val av växtlighet som gynnar biologiska värden, biologisk mångfald samt är robusta.
- Utformning som gör att källsortering och en miljövänlig avfallshantering kan ske smidigt för boende, besökare och driftspersonal.

EKONOMISK HÅLLBARHET

Utformning och möblering av de allmänna platserna och offentliga rummen ska ske för att på lång sikt hushålla med mänskliga och materiella resurser och för att gynna lokal tillväxt, kunskapsutveckling och företagssamhet.

Aspekter inom de allmänna platserna i Östra Sala backe som kan påverka den ekonomiska hållbarheten är exempelvis;

- Att i möjligaste mån välja material i ytskikt, möbler och växter som har lång livslängd/är robusta, litet behov av löpande underhåll, kan repareras/ersättas på ett resurseffektivt sätt för en god hushållning med materiella och mänskliga resurser.
- Utformning som beaktar de tekniska systemens och andra funktioners behov av utrymme inom de allmänna platserna samt beaktar de lokala förutsättningarna för drift, förvaltning och underhåll av dem.
- Utformning som beaktar behovet av en effektiv avfallshantering, snöröjning och halkbekämpning.
- Utformning av gator och allmänna platser så att visibilitet och angöringsmöjligheter till planerade verksamhetslokaler är attraktiva och har hög tillgänglighet.
- Utformning som gynnar fysisk aktivitet och folkhälsa genom t.ex bra möjligheter att röra sig till fots och med cykel.
- Utformning och val av utrustning/material som bygger på både beprövade hållbara lösningar och på ett gynnande av utveckling genom innovativa, miljöeffektiva tekniska lösningar.

Bild: Piet Oudolf at the Serpentine Gallery pavilion, London

Östra Sala backe etapp 2 (illustrationer från Grontmij)

STADSBYGGNADSVISION

“Visionen för Östra Sala backe är att skapa en sammanhållen stadsstruktur som kopplar ihop Sala backe och Årsta och därigenom läker stadsväven. Strukturen bygger på möten, variation, upplevelser och mångfald.”

(Ur planprogrammet)

Kommande bebyggelse ska tillföra nya kvaliteter i boende- och stadsmiljön till den östra delen av Uppsala och attrahera olika människor utifrån bakgrund, livsstil, intressen, kultur och livsskede. Den nya strukturen ska göra det enklare, tydligare och tryggare att röra sig mellan stadens olika delar och på så sätt fungera som en "brygga" och mötesplats mellan stadsdelarna. Östra Sala backe ska också bidra till att ge de östra stadsdelarna en innerstadskänsla med ett attraktivt stadsliv. Bostäder och verksamheter blandas i en tät, robust struktur som är såväl ekologiskt som socialt och ekonomiskt hållbar och underlättar etablering av nya verksamheter.

Följande element är viktiga i stadsbyggnadsvisionen för Östra Sala backe:

- Länka staden
- Stark och tydlig profil för östra Uppsala
- Levande och blandad stadsmiljö som uppmuntrar till möten
- Stadsbygd med lokal identitet
- Hållbar stad

Struktur, disposition och utformning av Östra Sala backe ska i helhet följa uppsatta visioner och mål för hållbarhet, stadsbyggnad m.m. i gällande planprogram. En vidareutveckling och reglering av visionerna sker i efterföljande antagna och tillkommande detaljplaner med tillhörande styrande kvalitetsdokument och avtal.

Utformningsprogrammet utgör ett av kvalitetsdokumenten och ska styra utformning, disposition och möblering av gator och allmänna platser i Östra Sala backe, etapp 2. Utformningsprogrammet utgår ifrån behov, funktioner och förutsättningar i befintliga och kommande bebyggelse- och stadsstrukturer samt uppsatta visioner, mål och planer för Östra Sala backe.

STADSBILD

Östra Sala backe ska bli en av Sveriges mest spännande, attraktiva och hållbara stadsmiljöer där bostäder, handel, service, kontor och verksamheter blandas i en intressant och varierad struktur. Stadslivet stöds av en stadsstruktur med tydliga gator, torg och kvarter. Det ska vara enkelt att orientera sig, röra sig genom områden och mötas. Kvarteren varierar i storlek och form, samtidigt som byggnaderna varierar inom kvarteren. Den övergripande visionen är att skapa en blandad, levande och sammanhållen stadsstruktur som binder ihop Sala backe och Årsta med spännande hus och platser. Utvecklingen ska ske med människan i centrum och med ett starkt fokus på långsiktig social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet.

ALLMÄNHETENS ÖNSKNINGAR OCH BEHOV

En medborgardialog för etapp 2 genomfördes under sensommaren 2013 där önskingar och behov för det nya Östra Sala backe dokumenterades. Till Årsta centrum önskades flertalet nya mötesplatser och etableringar såsom caféer, restauranger, bagerier och uteserveringar. Torghandel och loppmarknad var mycket önskvärt.

Ungdomar önskar fler möjligheter till aktiviteter i Årsta. De vuxna önskar ett levande och mysigt centrum även på kvällen som är attraktivt för både ungdomar och vuxna. Att engagera förskolor och verksamheter i området för att aktivera centrum genom utställningar, spel och tillfälliga events var en av de idéer som lyftes fram. Formgivning av lokala växter och träd som kan inspirera till utomhusvistelse var en annan. Man är mån om sina grönområden och vill se allmän platsmark och parker insprängt i bebyggelsen. De små barnens fria lek är av stor vikt och de behöver plats för att skapa sin egen lek. Ungdomarna önskar ställen där de kan träffas i grupp i utemiljöer.

I juni 2015 hölls en medborgardialog om utbyggnaden av Östra Sala backe för att informera om etapp 2 och fånga upp åsikter och synpunkter från boende i området. Dialogen genomfördes genom en informations- och diskussionsdag på Årsta torg och besöktes av ca 200 personer i alla åldrar.

Översiktlig illustrationsplan (Östra Sala Backe etapp 2 (illustrationer från Grontmij)

UTFORMNINGSKONCEPT

Utformning och gestaltning av de allmänna platserna ska skapa en stark och tydlig profil som bidrar till att utveckla en stadsbygd med lokal identitet. De allmänna platserna har en utformning och ett innehåll som bland annat främjar hållbarhet och robusthet, inbjuder till möten och engagemang i användning samt förändring av stadsrummet.

Utformnings – och gestaltningskoncept utgår från de stadsbyggnadsvisioner och styrande utgångspunkter som finns för Östra Sala backen.

Det övergripande utformningskonceptet visar generellt på funktioner hos respektive plats – hur och var mötesplatser, grönska, rumskaraktärer, trafik – och logistik m.m. passar in i strukturen och karaktären hos Östra Sala backe.

Gestaltningen och uppbyggnaden av allmänna platser och gator i utformningsprogrammet utgår från en generell nivå för uppbyggnad av funktioner och koncept, ned till mer detaljerade gestaltningsprinciper för enskilda platser.

- Övergripande utformningskoncept – visar styrande principer för uppdelning av olika stadsrum, strukturer m.m.
- Allmänna utformningsprinciper – visar krav och rekommendationer för de funktioner m.m. som allmänt ska finnas i hela området.
- Platsspecifika gestaltnings och utformningsprinciper – visar krav och rekommendationer som gäller för olika platser.

ÖVERGRIPANDE UTFORMNINGSKONCEPT

Östra Sala backe etapp 2 möter etapp1 i norr och etapp 4 i söder. Till öster ligger Årsta parken och i väster föreslås Murargatan förlängas för att kopplas ihop med Lilla Torget vilket stärker Årsta som ett centrum nära centrala Uppsala.

Allmän plats i Östra Sala backe Etapp 2 består av en serie rum och stråk som erbjuder plats för evenemang, vila, möten, lek och fysisk aktivitet. Platserna tillgodoser behoven av aktiviteter för olika åldrar och behov och platsernas variation och formspråk bidrar till en stimulerande och trygg utemiljö. Varje plats har sina egna unika inslag av kvalitéer för att stärka dess identitet.

Johannesbäcksgatan är en inomgårdsgata som knyter samman den Norra fickparken, Lilla Torget och Södra parken. Det är en typ av 'shared space' – gata där gående prioriteras.

Ett gemensamt gångstråk sträcker sig diagonalt genom kvarteren för att öppna upp dessa offentligt och erbjuda alternativa gångvägar att ta sig fram på. På östra sidan av Fyrislundsgatan ligger ett torg som är den centrala platsen i etappen. Diagonalerna som leder ut från platsen kopplar ihop torget med Årsta centrum.

De offentliga platserna har fått olika innehåll beroende på dess förutsättningar, kringliggande miljö och behov. Väl integrerade i stadsväven ser de till att koppla befintliga och nya kvarter och kringliggande grönt. Träd och ytor för planteringar samspekar och växer ihop med kringliggande grönska.

Platserna har utvecklats i förhållande till de tekniska förutsättningar som ligger till grund för projektet. I samarbete med arkitekter, landskapsarkitekter och fastighetsägare har konceptet för allmän plats utvecklats för att skapa bästa möjliga förutsättningar för en framtida användning och för att se till att det finns en obruten rörelse genom och till kvarteren.

De offentliga rummen och stråken är generösa ytor och utgör en öppen väv mellan byggnader för att skapa intressanta siktlinjer, målpunkter, varierande mötesplatser och erbjuda plats för olika händelser genom året. Platserna är karaktäristiska med egna unika kvalitéer, men kan också läsas ihop som ett sammanhållande element.

Det finns utrymme för verksamheter där man kan utbyta kunskaper och inspireras. Storskalighet möter småskalighet genom övergångar i rumslighet och detaljeringsnivå av material för att fånga upp former i landskapet. Konsten kan integreras för att stärka kvalitéer och synliggöra det oförutsedda. Grönskan integreras och skapar samband till kringliggande grönområden och strukturer.

Området ska vara tillgängligt och kännas tryggt både dag och nattetid. Gångstråk upplevs som trygga och är destinationer i sig genom att integrera mindre inslag av fysisk aktivitet och lek. Det ska vara en öppen plats som är lätt att ta sig igenom men som lockar till möten genom att den erbjuder intressanta och lekfulla moment att uppehålla sig vid. Platserna ska vara spännande att vistas på under hela året och tillåtas präglas av de som använder dem. Det ska finnas offentliga rum för möten, dialog och kunskapsutbyte som är ro – och energigivande.

Här kan fler än en sak hända samtidigt. Det finns utrymme för olikheter och för människor, för lek och de saker som du inte redan vet.

UTFORMNINGSKONCEPT

MÅLPUNKTER

Målpunkterna i området omfattar torg med handel och kulturutbud, service som vård, skola och kyrkverksamhet, café och en cykelverkstad, lek och fysisk aktivitetsytor samt parker. Torget planeras som en central knutpunkt för hela Östra Sala backe, en viktig målpunkt och en handels- och mötesplats för den nya stadsstrukturen som växer fram runt omkring.

De gångstråk och gränder som kopplar samman målpunkterna har i sig mycket att erbjuda. De öppnar upp kvarteren och blir i sig intressanta och inbjudande platser att besöka och röra sig i.

Inomgårdsgatorna, Johannesbäcksgatan och Murargatan utformas som gröna, lugna gator, med låga trafikflöden och rörelse med låg hastighet, vilket tillåter att fotgängaren får ta plats. Norra Sparrisgatan är en viktig gata som koppling till Årsta förskola och skola.

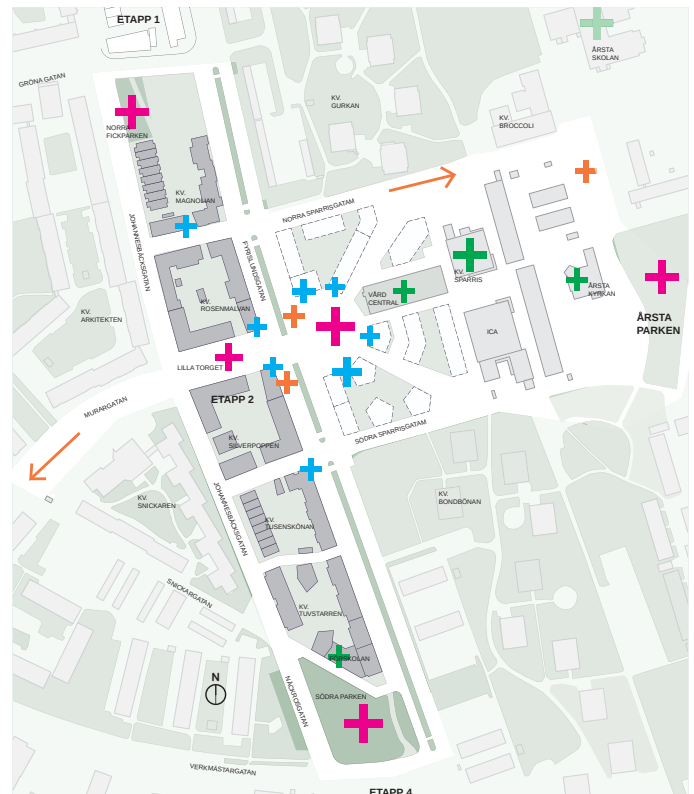
De nya och befintliga rekreationsytorna i området utgör viktiga länkar mellan nya och befintliga kvarter. Norra fickparken med etapp 1, Södra parken med etapp 4 och Årsta parken med bostadskvarteren i öst. Källparken ligger väster om etapp 1 som går att nå genom Johannesbäcksgatan i norr och Verkmästargatan i söder.

STADSRUM

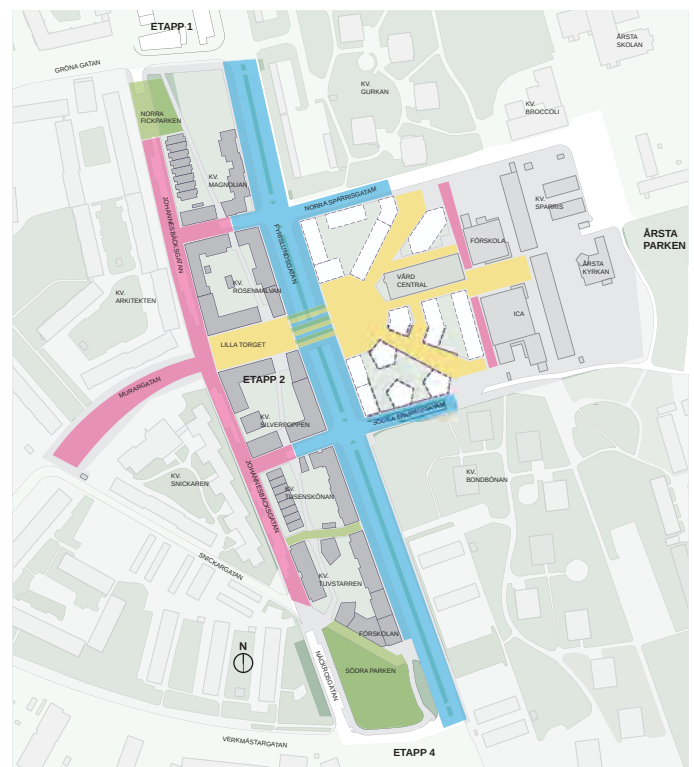
De allmänna platsernas karaktärer i samspel med byggnaderna intill bildar olika rum. Utformningen av dem sker utifrån förutsättningarna som dessa olika rum har och vilka funktioner de behöver fylla. Etappen omges på tre sidor av gator där förflyttningar prioriteras. Fyrislundsgatan och Gröna gatan i väst och Sparrisgatan i öst är rörelseintensiva och därför utformas och fungerar de som traditionella stadsgator. Johannesbäcksgatan norra del är ett aktivt rum, med en koncentration av verksamheter/målpunkter. De allmänna platserna utformas här med extra hänsyn till att vara attraktiva och välkomnande, samtidigt som behovet av logistik och angöring uppfylls. Den centrala noden på gatan kopplar Lilla torget med förlängningen av Murargatan. Här korsar den prioriterade cykelbanan. Gående prioriteras högt gentemot motorfordon.

De interna tvärgatorna är tudelade i utformningen genom att omgivande gators karaktär och funktion når in från varsitt håll. Den norra tvärgatans långsträckta karaktär är visuellt förlängd och förstärkt med byggnadernas raka väggar och grönskans placering. Den södra tvärgatan har däremot en platskaraktär genom husens omslutande utformning och korta siktlinjer.

De gröna ytorna inom etappen parker och parklika platser, är bilfria och utformade för att kombinera genomströmmande rörelser från cyklister med lugna platser som inbjuder till möten och aktivitet och för en grönskande karaktär.

- Recreation
- Trade
- Communication
- Vård, skola, förskola, kyrka

- Fyrislundsgatan
- Gårdsgata
- Park
- Inomgårdsgata
- Torg

PLATSBILDNINGAR OCH MÖTESPLATSER

Bebyggelsens karaktär bildar tillsammans med de allmänna platserna olika rum. Rummen byggs upp genom naturligt visuella avgränsningar och funktioner. De förstärks genom olika karaktärer i utformning och innehåll hos platserna.

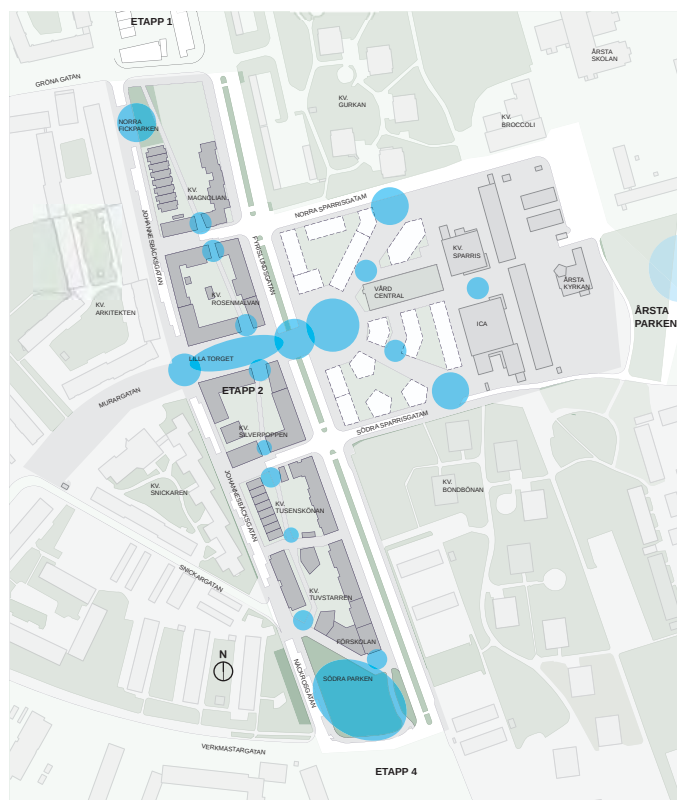
Torgen tillsammans med övergången över Fyrislundsgatan bildar en nod som samlar ihop flera viktiga stråk, verksamheter, service och händelser.

I norr bildas en park som blir en plats för möten, med inslag av fysisk aktivitet och grönska.

Lilla torget har ett tydligt inslag av grönska och vistelsezoner för lek och vila. Dessa kombineras med både snabba och strosande rörelser.

Johannesbäcksgatan har en varierad utformning som ger förutsättningar att forma mindre rum (rum i rummet) där flanerande rörelser kombineras med ytor som har planteringar och sittmöjligheter.

De mindre tvärgatorna har en tydlig avgränsning, som tillsammans med materialval, entréer och verksamheter skapar en "grändkänsla" som medger mer frihet i rörelse och mötesformer.

Platsbildningar

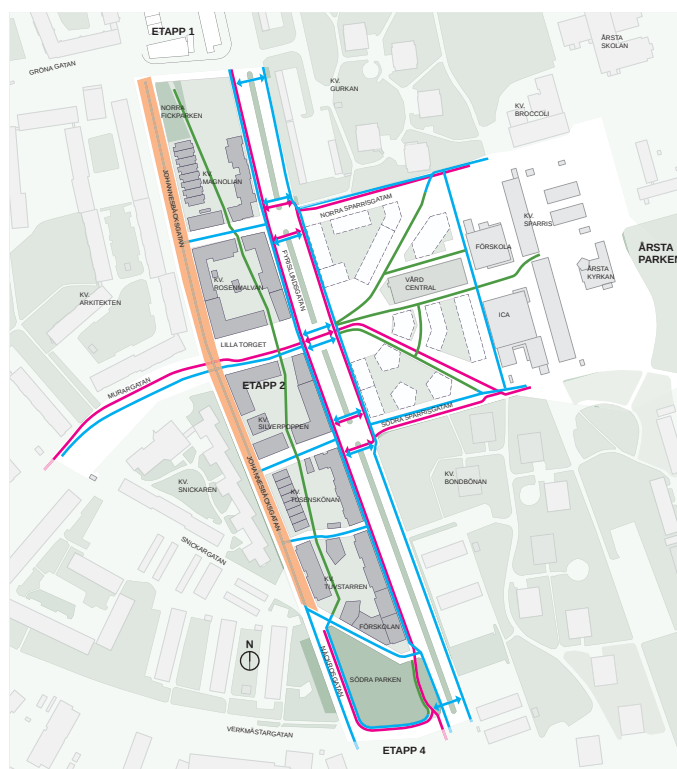
NÄT FÖR GÅENDE OCH CYKLISTER

Gående och cyklister är prioriterade och har en tydlig plats i Östra Sala backe. Attraktiva gångtor och cykelstråk med hög standard är en förutsättning för att kunna minska bilresor och nå projektets/kommunens klimat- och hållbarhetsmål.

Gångytorna har en bra standard i hela etappen och för cyklister finns prioriterade cykelstråk längs och genom etappen. I dessa stråk kan cyklisterna transportera sig med bra framkomlighet, tillsammans eller skilda från övriga trafikslag beroende på fordonsintensitet m.m.

Huvudstråket för cyklisterna går genom Murargatans förlängning genom Årsta torg och vidare genom den södra gränden. Cyklisten prioriteras genom ett separat tre meter brett cykelfält vid sidan av gångbanorna för en säker trafikmiljö som tillåter högre tempo.

På Johannesbäcksgatan läggs stort fokus på gående, med extra breda gångtor, sittmöjligheter, planteringar och variation som skapar trygga och attraktiva miljöer. Johannesbäcksgatan och de mindre tvärgatorna har låga trafikflöden och utformningen ska åstadkomma lugnare tempo, vilket gör det möjligt att cykla i blandtrafik. Trafikflödena ökar ut mot övriga gator både av motor- och cykelfordon. Utformningen där ska tillåta fler rörelser ut från

Gångförbindelse

Cykelförbindelse

Bilfria stråk

Johannesbäcksgatan:
cykel i långsamt tempo, samspel
med gående

UTFORMNINGSKONCEPT

TRAFIKSÄKERHET

Uppsala kommun arbetar med rekommenderad lägre hastighet, 30 km/h, i bostadsområden. Målsättning är att förbättra trafiksäkerheten genom lägre hastighet och lugnare trafiktempo. Detta nås genom en gatuutformning som inbjuder till lämplig hastighet i kombination med fartdämpande åtgärder.

Johannesbäcksgatan och tvärgatorna i området kommer beröras av zonen för rekommenderad lägre hastighet. Den låga hastigheten säkerställs med hjälp av en gatuutformning för att sänka farten på fordon. De låga trafikflöden som avses skapas gör det möjligt att cykla på gatan eller korsa gatan där det finns behov utan att ha ordnade (markerade) övergångsställen. Fyrislundsgatan, Gröna gatan, Sparrisgatan Norr och Söder samt Verkmästargatan är gator med mer trafik (i förhållande till andra gator i omgivningen) där fordon prioriteras. För gående och cyklisters säkerhet anordnas övergångsställen med refug och trafiksignal på Fyrislundsgatan.

På Gröna gatan, Sparrisgatan Norr och Söder samt Verkmästargatan anordnas övergångsställen. Dubbelriktade gång- och cykelbanor finns utmed dessa gator. En upphöjd yta mellan torgen över Fyrislundsgatan skapas för goda förbindelser och ger en bättre standard, vilket gynnar trafiksäkerhet och framkomlighet. Inom kvarteren anordnas bil- och cykelfria gångstråk som ger gena gångvägar och ökad rörlighet för barn och äldre.

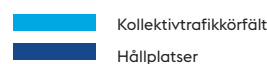
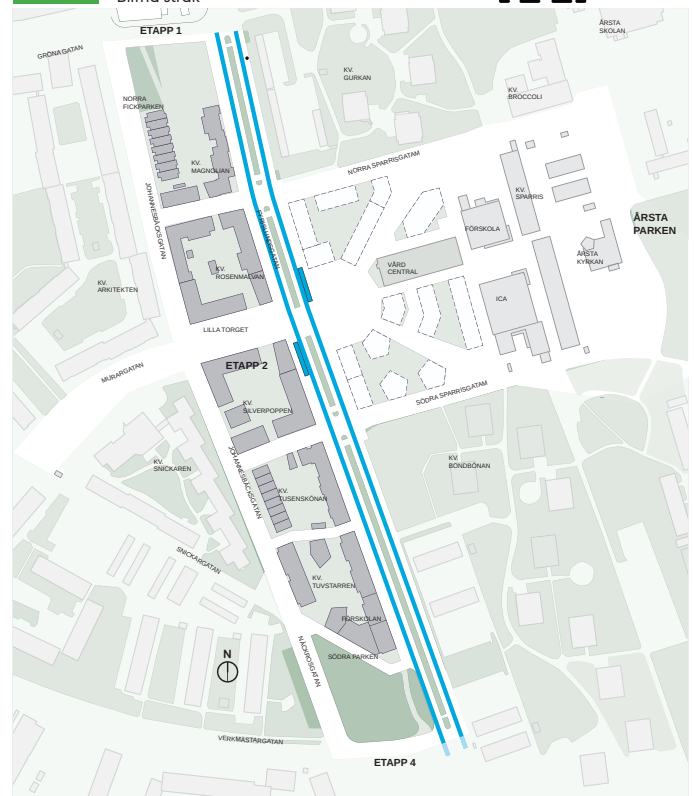
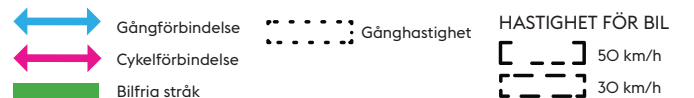
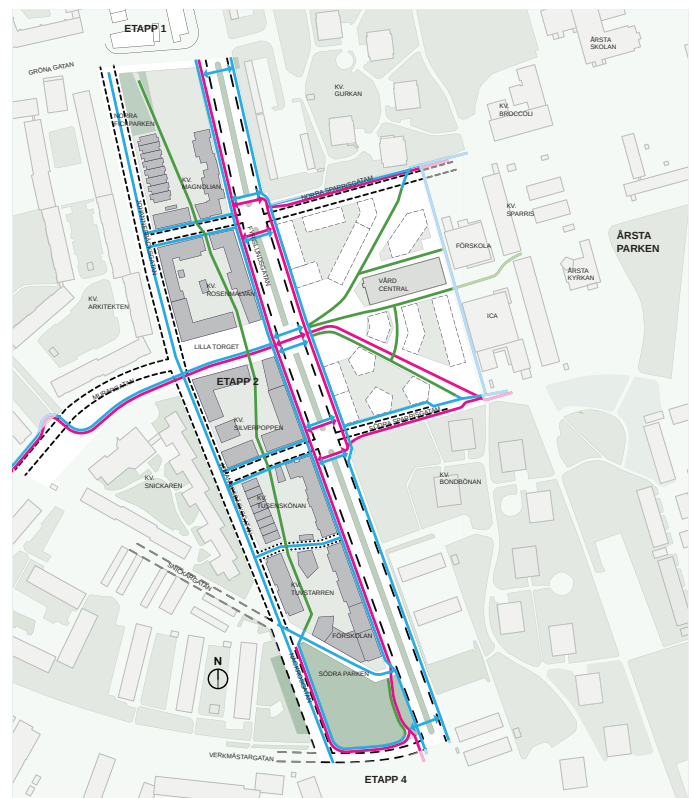
KOLLEKTIVTRAFIK

Hållbarheten är i fokus i Sala Östra backe och målet är att skapa en attraktiv, snabb och tillgänglig kollektivtrafik. Detta innebär bland annat att Fyrislundsgatan får en tätare busstrafik med en buss var femte till tionde minut i vardera riktningen.

För att främja kollektivtrafiken kommer hela Fyrislundsgatan att få ett körfält i vardera riktningen som reserveras för kollektivtrafik. Hållplatserna får väderskydd och närliggande cykelparkering. Som ett komplement till buskörfälten kommer även busstrafiken att prioriteras i de signalreglerade korsningarna.

Hållplatser längs Fyrislundsgatan har placerats i anslutning till den större gång- och cykelpassagen vid Årsta torg. I närheten av hållplatserna finns även ytor för cykelparkering. För att busstrafiken lätt ska kunna nå hållplatserna är det högerkörfälten som blir kollektivtrafikfält.

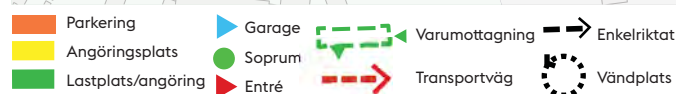
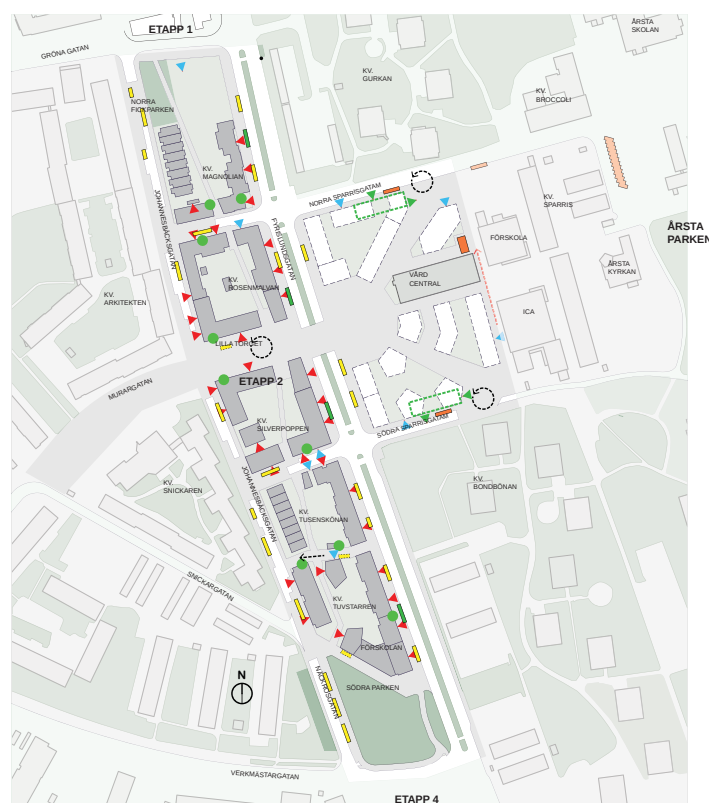
Störningar kan komma att uppstå då varutransporter och annan biltrafik vill nå de långsgående last- och angöringsplatserna. Antalet platser har därför begränsats och störningarnas storlek ska hållas under bevakning och åtgärdas om de blir för stora. Inom området kommer även Gröna gatan och Verkmästargatans förlängning att trafikeras av bussar i linjetrafik och längs Sparrisgatan kommer det att gå skolbusstrafik. Vid Årstaskola kommer det även i fortsättningen finnas en hållplats.

PARKERING OCH LOGISTIK

Då hållbart resande är i fokus för området har utrymmen för personbilsparkering lägre prioritering gentemot andra kvalitetsskapande funktioner såsom planteringar och vistelseytor. Utformningen måste dock ta hänsyn till befintlig och ny bebyggelses och verksamheters behov.

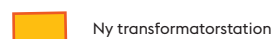
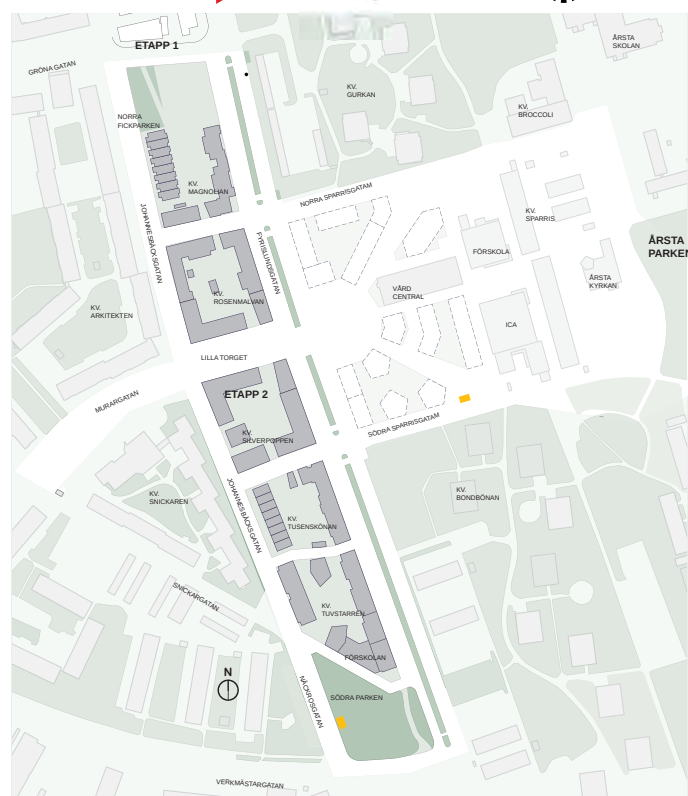
För hela området råder principen att parkeringen ska lösas inom kvartersmark. Kravet på antal parkeringsplatser har hämtats från Uppsala kommuns parkeringsnorm. De nya parkeringsgaragen ska ha nedfarter som ligger nära Fyrislundsgatan för att begränsa trafiken på Johannesbäcksgatan och de inre delarna av de lokala tvärgatorna. Ett bostadshus i kombination med parkeringshus kommer att byggas i det norra kvarteret med in- och utfart från Gröna gatan.

TEKNISKA ANLÄGGNINGAR

I samband med det offentliga rummet och utformningen av offentliga och privata byggnader, kommer även de kommunaltekniska anläggningar ses som en del av Östra Sala backes helhet. Teknikbyggnader och -byggdelar integreras med sina omgivande platser och används av människor i det dagliga livet.

Moderna städer är fyllda med små teknikhus; nät- och pumpstationer som ser till att all teknisk försörjning fungerar. Ofta är de ett slags anti-hus, som gör sitt bästa för att inte synas alls. I Östra Sala backe blir de en del av stadslivet. Tekniska byggnader placeras och planeras på ett integrerat sätt. Gestaltningen bör ta hänsyn till en integrering i deras specifika plats och möjlighet att användas av allmänheten.

UTFORMNINGSKONCEPT

BULLER KVARTEREN VÄSTER OM FYRISLUNDSGATAN

Kvarteren utsätts primärt för buller från Fyrislundsgatan. Den ekvivalenta ljudnivån överskrider 55 dB(A) vid fasader mot Fyrislundsgatan och längs tvärgatorna (från Fyrislundsgatan sett) blir den ekvivalenta ljudnivån på många ställen lägre än 50 dB(A). Kvarteren är relativt slutna med möjlighet till tyst innergård (tyst sida, och i vissa fall ljuddämpad sida). På de mest skyddade delarna av gårdarna blir den ekvivalenta ljudnivån 40 dB(A) eller lägre. Öppningar i kvartersstrukturen mot Fyrislundsgatan, exempelvis portik, medför avsevärt högre buller på innergården och ska därför undvikas.

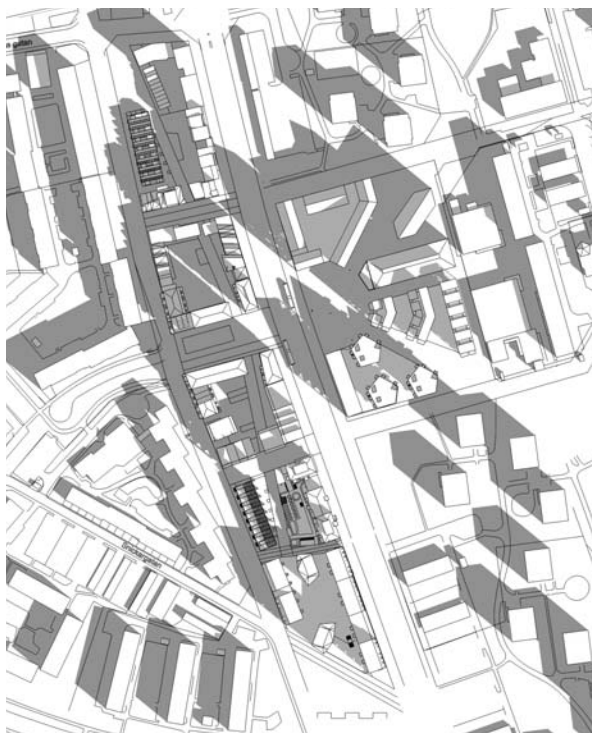
Beräkningar av maximal ljudnivå visar att riktvärden för tyst uteplats uppnås för samtliga innergårdar och för stora delar av Johannesbäcksgatan och tvärgatorna.

ETAPP 4			
> 0.0 dB (A)	> 60.0 dB (A)	> 70.0 dB (A)	> 80.0 dB (A)
> 35.0 dB (A)	> 65.0 dB (A)	> 75.0 dB (A)	> 85.0 dB (A)
> 40.0 dB (A)			
> 45.0 dB (A)			
> 50.0 dB (A)			
> 55.0 dB (A)			

SOLSTUDIER

Solstudierna visar skuggningen vid vår – och höstdagsjämning vid fyra tidpunkter under ett dygn. Den befintliga bebyggelsen skuggas i liten utsträckning av tillkommande bebyggelse.

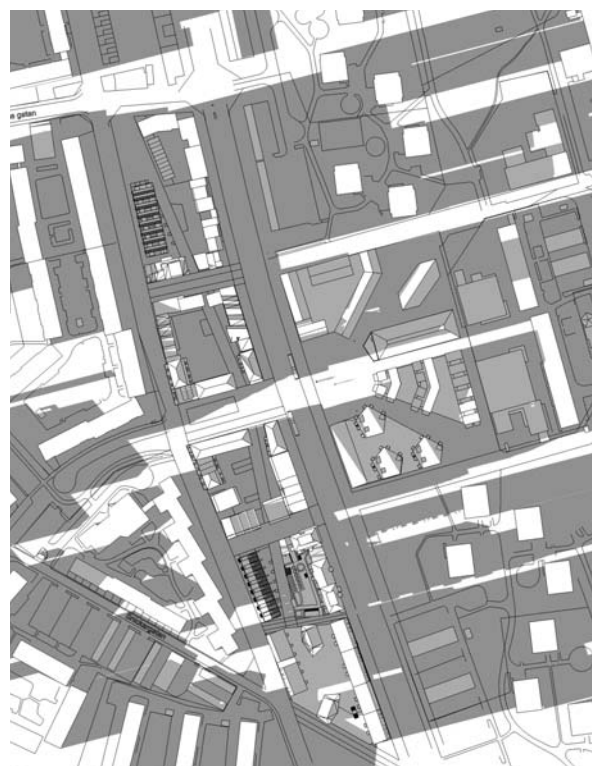
VÅR OCH HÖSTDAGSJÄMNING KL9

VÅR OCH HÖSTDAGSJÄMNING KL14

VÅR OCH HÖSTDAGSJÄMNING KL12

VÅR OCH HÖSTDAGSJÄMNING KL17

UTFORMNINGSKONCEPT

GATUSTRUKTUR

Gatorna inom etappen har en inbördes hierarki och därför har individuella utformningsprinciper tagits fram, anpassade till gatuavsnittens funktion och roll. Gatustrukturen ska ha en tydlig hierarki och fyra olika gatutyper förekommer. De olika gatutyperna är huvudgata, större lokalgata, mindre lokalgata och gårdsgata. Gatuhierarkin ger stöd vid utformning av gatorna och ger även en fingervisning på förväntade trafikflöden där huvudgator har störst mängder och gårdsgator minst.

Huvudgata inom området är Fyrislundsgatan medan de större lokalgatorna är Gröna gatan, Sparrisgatan, gatan söder om Årsta torg, Johannesbäcksgatan mellan Snickargatan och Verkmästargatan samt Verkmästargatans förlängning.

Till de mindre lokalgatorna hör de två tvärgatorna direkt norr och söder om det lilla torget samt Murargatans förlängning. Avseende gårdsgata finns det enbart en sådan inom området och den går mellan de två kvarter som ligger längst i söder.

Korsningarna mellan Fyrislundsgatan och båda typerna av lokalgatorna blir signalreglerade medan gårdsgatan enbart nås genom högersväng från Fyrislundsgatan norrifrån. För att förtydliga att väjning ska ske för gång och cykeltrafik görs deras banor upphöjda över lokalgatornas anslutningar.

Hastigheterna inom området är 40 eller 50 km/timme för huvudgatan, 30 km/timme för båda typerna av lokalgata samt 7 km/timme för gårdsgatan.

HUVUDGATA (RÖTT)

Den totala bredden av Fyrislundsgatan uppgår till 33 m. Gatan förses med två körfält i vardera riktningen varav två avses upplåtas bara för kollektivtrafik. Trädplanteringar kommer att ske i gatans mittremsa samt längs sidorna intill cykelbanan. Intill cykelbanan kommer även lastplatser och angöringsplatser att anordnas mellan träden. För att undvika konflikter mellan bilar som öppnar dörrar och passerande cykeltrafik finns en smal skiljeremsa mellan P-fält och cykelbana.

STÖRRE LOKALGATA (BLÅTT)

Den totala bredden av gatan uppgår till 13,5 m eller 15,5 m. Skillnaden beror på om det förekommer parkering längs gatan eller ej. Gatan har gångbanor på båda sidor som på en av sidorna kompletterats med en cykelbana. Där parkering förekommer är den placerad på den sida som inte har cykelbana med undantag för den södra delen av Johannesbäcksgatan. Övriga gator som har längsgående parkering är gatorna norr och söder om Årsta torg.

MINDRE LOKALGATA (GRÖNT)

Den totala bredden av tvärgatorna uppgår till 13,5 m vilka fördelas på gångbanor, angörings-/planteringsytor samt en dubbelriktad körbana. På båda de gator som är mindre lokalgator sker en större förändring av dispositionen i höjd med att det diagonala gångstråket passerar gatan. På den delen som ligger närmst Fyrislundsgatan är planteringsytorna små på bekostnad av körytorna och detta på grund av att möjliggöra för sopbilar och varutransporter att svänga in på gatan samtidigt som det står bilar och väntar på grönt ljus. Det är även längs denna del som nedfarter till källargaragen mynnar ut. På den inre delen av gatan minskas körbanans bredd ned och planteringarna blir större, åtgärder vars syfte är att minska biltrafikflödet och hastigheten.

Murargatans förlängning kommer att få en annan utformning än tvärgatorna då hänsyn tas till gång- och cykelstråket mot centrum. Körbanans bredd blir 6 m och gång- och cykelbana blir 4,5 m. Mellan dessa läggs en remsa med gräs eller liknande med bredden 1 m. Passagen av cykelstråket ordnas som en cykelöverfart vilket innebär att den höjs upp och att biltrafiken måste väja för cyklisterna. Befintlig vändplats kommer att försvinna, däremot föreslås ingen annan förändring på den del av gatan som är befintlig.

GÅRDSGATA (GULT)

Den totala bredden av gatan är 8 m. Gatan utformas utan att någon trafikantgrupp ges egna banor att vistas. På en gårdsgata ges fotgängarna högsta prioritet. Gatan kommer att vara enkelriktad för biltrafik, infart sker från Fyrislundsgatan från norr medan utfart sker via Johannesbäcksgatan.

UTFORMNINGSKONCEPT

LEDNINGAR

Ledningsstråken med dess krav på funktion, underhåll och tillgänglighet, påverkar utformning, gestaltning och innehållet av allmän platsmark. Ledningsstråk för alla förekommande ledningslag kommer att behöva läggas om i de områden som berörs av etappen. De stråk som ej kommer att beröras av ombyggnation är ledningar främst i utkant av etapp 2 samt där de bedöms kunna ligga kvar då de ligger i områden som ej byggs om under terrass och kan kopplas vidare mot nya stråk.

FJÄRRVÄRME

Fjärrvärmeledning går idag i södra delen av Årsta torg och passerar Fyrislundsgatan samt över kommande kvartersmark mot Murargatan för vidare anslutningar. Ledningarna får nya lägen via förläggning i Sparrisgatan (norra och södra), Fyrislundsgatan (norr- och söderut), nya tvärgator norr och söder om kommande Lilla torg samt i Johannesbäcksgatan.

VATTEN OCH SPILLVATTEN

Ledningar behåller sitt läge i Fyrislundsgatan men med mindre omläggningar i höjd med Årsta torg samt i sydligaste delen av etappen. Diagonala anslutningar från norr och söder rivs/slopas, läggs om i kommande Lilla torg och ansluts mot Murargatan. För Johannesbäcksgatan kommer spill – och vattenledningar att behöva läggas om samt även med helt ny sträckning av del av Johannesbäcksgatan vilken förlängs söder om Murargatan. Nya ledningsträckningar placeras i alla kommande tvärgator (3 st) förutom i "gårdsgatan" mellan kv Tusenskönan och kv Tuvstarren.

DAGVATTEN

Huvuddagvattenledning i Fyrislundsgatan behålls till stora delar men kan komma att behöva läggas om i höjd med Årsta torg. De kan även komma att anslutas till nya ledningar till fördröjningsmagasin i Årsta torg och/eller Lilla torg via bräddning. Fördröjningsmagasin i form av makadammagasin med eller utan rening föreslås längs Fyrislundsgatans östra och västra sida, främst för gatans dagvatten. Även magasin för fördröjning och avlastning i mittremsan med tillhörande ledningsdragningar är föreslaget.

Diagonala anslutningar från norr och söder rivs/slopas och läggs om i kommande Lilla torg och ansluts mot Murargatan. Nya ledningsträckningar placeras i alla kommande tvärgator (3 st) förutom i "grändgata" i kvarter D tillsammans med vatten och-spillvattenledningar. För Johannesbäcksgatan läggs dagvattenledningar om tillsammans med vatten – och spillvattenledningar. Ny park i söder kan användas som fördröjningsmagasin/-yta i viss mån för denna etapp, men fyller främst denna funktion för kommande etapp 4.

EL OCH TELE

El och teleledningar placeras främst under gång – och cykelbanor. Omfattningen är i stort sett alla påverkade omplanerade och nya gator.

AVFALL M.M

Området är idag planerat för konventionell sophantering med sopbil. För att ge möjlighet till alternativ till detta, så är Johannesbäcksgatans östra sida med trottoar mot nya fastigheter reserverad (ca 3,5 m bredd) för möjlighet att anlägga system med sopsug.

UTFORMNINGSKONCEPT

GRÖNSKA INOM ETAPPEN

Östra Sala backes nya grönstruktur knyter an till Årstas kringliggande gröna miljöer så som parker och kvartersmark. Kvarteren är öppna vilket motiverar till att röra sig genom och till gröna miljöer. Grönskan i det nya området blir varierad för att skapa mångfald och karaktär genom en bred attrikedom.

Blommande exotiska trädarter föreslås som specifika inslag, som kontrast mot de vanligare skogsträd som den omgivande 1960-talsmiljön till stor del består av. Grönskan ska kännetecknas av omsorg, hållbarhet och mångfald. Den har även estetiska värden genom färg, förändring och variation. Grönskan har funktionella värden, som dagvattenhanteringen, för ett naturligare kretslopp av luft, vatten och näring. Träd och annan grönska bidrar till ett bra luft, ljus och ljudklimat.

Grönskan ska bidra till platsernas lokala identiteten och områdets sammanhållna karaktär. Gröna ytor på allmän plats utgörs i huvudsak av mindre torg, parker samt mindre ytor som mitt- och sidoytor i vägmiljö. Utemiljön ska upplevas lugn med en sammanhållen kärna, som en gemensam nämnare. Den gemensamma nämnaren ska skapa en lätt, grön och modern stadsmässig karaktär.

Områdets växtlighet ska planeras för att skapa unika karaktärer och upplevelser under alla årstider. Försommar – och sensommarblomning uppmuntras och vintergrönt på specifika ställen kan fungera som en intressant kontrast till vårbloomningen. Växtligheten bör främja en biologisk mångfald genom blommande och fruktbärande växter, vilka även har estetiska och sociala värden. Flera gröna länkar skapas i etappen för att koppla samman närliggande grönområden. Dessa utgör även viktiga platsbildningar för närgrönska, rekreation och aktivitet.

Vid Lilla Torget fortsätter grönskan utmed Murargatan och forstätt norr om gatan för att mynna ut i kv Arkitektens gröna innegårdsmiljö. Årsta centrum gränder planeras som gröna stråk där koncentrationen av träd blir som störst vid mötet med kringliggande grönska. Området kommer få en serie gröna noder som knyter samman de nya och existerande trädplanterade gatorna.

Fyrislundsgatan norr och söder om etapp 2 får samma gröna formspråk som allé. Johannesbäcksgatans förlängning norrut genom etapp 1 blir fortsatt en grön gata. Södra parken planeras att få ett antal träd så att gatan läses samman med trädraderna längs Verkmästargatan väster om Näckrosogatan.

TRÄD

För att skapa spänning i upplevelsen av det gröna planeras udda arter in som skapar kontraster i form och färg. Längs längre gator planeras träden i grupper för att skapa större

gröna volymer vilket gör gatan mer intressant att röra sig längs med. Om träden planteras för glest är risken att de försvinner i den hårdgjorda miljön. Solitära träd kan planteras för att markera en specifik entré eller målpunkt. Träd på kvartersmark planteras mellan hus och nära gata för att sticka ut och bidra till det gröna längs gatan. Träd i park planeras för att skapa rumslighet för vistelse och ska innehålla olika arter som kompletterar varandra.

GRÖNA GESTALTNINGSPRINCIPER

Förslagen tar hänsyn till den byggda och sociala miljön för platsen och skapar trivsel och trygghet. Den bidrar med gröna kontraster som ger området ett djup i gröna nyanser och blir en länk mellan den ordnade gatumiljön och varierande kvartersmarken.

A. Gemensamt gångstråk

Det gröna på kvartersmarken möter det hårdgjorda gångstråket som skapar en vacker kontrast. Grönskan på de allmänna platserna kompletteras genom ett visuellt samspel med bostadsgårdarnas grönska.

B. Lilla Torget & Murargatan

Tillsammans utgör dessa ett grönt stråk mot Uppsala centrum i väst och Årsta torg i öst. De befintliga träden längs Murargatan kompletteras med blomstrande och fruktbärande arter.

C. Norra fickparken

De befintliga träden på Johannesbäcksgatan kompletteras med lövträd för att skapa en grön volym som bidrar till fickparkens grönska. Planteringar i upphöjda växtbäddar med flerstammig magnolia eller häggmispel och nävor som undervegetation, bildar tillsammans med de hårdgjorda aktivitetssystemen en intressant plats att vara på.

D. Södra parken

Tillsammans med den befintliga trädraden vid Fyrislundsgatan skapas en grön krans av olika trädarter runt den öppna gräsytan. Parken som översilningsyta skapar möjligheter för fuktälskande växter som Kabbleka att växa.

E. Fyrislundsgatan

Utmed Fyrislundsgatan skapas en grön axel med träd i mitten av gatan för visuell ledning. Längs med sidorna av gatorna placeras trädgrupper för att tillsammans med mittaxeln omfamna och ge gaturummet en tydlig indelning.

F. Johannesbäcksgatan

Gatan utformas med återkommande samlingar av träd som bryts av med planteringar i upphöjda stora växtbäddar för att betona inomgårdskaraktären, bryta ned det långsträckta rummet och för att skapa en varierande, intressant och attraktiv miljö att röra sig i.

G. Tvärgator

Gatorna utformas med träd där utrymme ges och art bestäms beroende på läge. Mindre planteringar planeras som samspelar med de gröna koncepten för huvudstråken som Johannesbäcksgatan.

ALLMÄNNA UTFORMNINGSPRINCIPER

“Entusiasmen är den mäktiga kraft som får ungdomen att klättra upp i träden - de vet inte varför, de bara gör det”

J W Goethe (1749-1832)

ALLMÄNNA UTFORMNINGSPRINCIPER

Allmänna utformningsprinciper visar krav och rekommendationer för de funktioner och aspekter för social tillgänglighet som allmänt ska finnas i hela området.

De allmänna platserna ska vara till för alla, därför ska en god miljö som uppmuntrar och möjliggör detta eftersträvas. Det krävs att miljöerna anpassas för en god tillgänglighet inte bara i fråga om fysiska utan även psykologiska aspekter.

Östra Sala backe har en mångfaldig population vilket utformningen bör ta hänsyn till. Förslagen ska anpassas så att det blir tillgängliga för såväl barn som äldre och funktionshindrade. Lösningarna ska integreras för att smälta in i landskapet snarare än att sticka ut som enskilda element. Aktivitetsytorna ska utvecklas för att passa både nybörjare och personer med mer avancerade kunskaper.

Platsspecifika element som sittbänkar och kantstenar planeras som robusta, delvis anpassade och preparerade för slitage, så att de med skateboard, sparkcykel och bmx tillåts nyttja dessa. Pojkars och flickors behov kan se olika ut och detta ska övervägas när platserna gestaltas.

Möjligheten för boende och verksamma att ge avtryck i de offentliga rummen kan utgöra viktiga faktorer för delaktighet, aktivitet och social hållbarhet. Barnkonventionen har ett viktigt syfte att låta unga medborgare delta i planeringsskeden för att stärka den demokratiska processen. För att undvika besvikelse vad gäller de insatser som görs, gäller det att lotsa arbetet fram till ett mål som ligger i nivå med barnens förväntningar.

Grönskan bidrar till platsens lokala identitet och områdets sammanhållna karaktär. Utrustning och möblering runt grönskan ska vara så enkel som möjligt, för att inte konkurrera med denna.

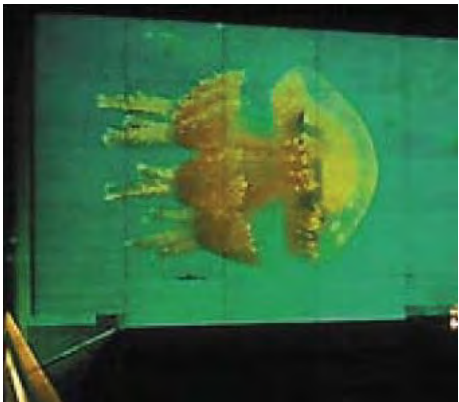
Stadsmiljöer skapar hårdgjorda ytor vilket medför att regnvatten inte kan nå jorden utan rinner ovan mark, samlas i pölar eller rinner i ledningssystem. Det skapar torra jordar och "törstande" stadsvegetation, överbelastade ledningssystem och översvämningar, vatten som aldrig går igenom en naturlig jordfiltrering innan de når vattendrag m.m. En medveten utformning inom området kan motverka sådana effekter.

Bebyggelsen i Östra Sala backe kommer variera i karaktär, form och färg. Miljön runt omkring bebyggelsen ska därför fungera som en sammanhållande enhet, samtidigt som den ska vara strukturerad och varierad efter gatuhierarkin. Därför föreslås en uppsättning grundfärger och stommaterial för Östra Sala backe.

ALLMÄNNA UTFORMNINGSPRINCIPER

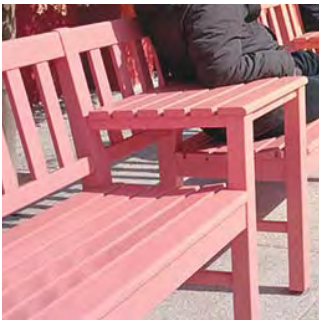
a.

b.

c.

d.

e.

f.

g.

h.

i.

j.

“The success of a particular public space is not solely in the hands of the architect, urban designer or town planner; it relies also on people adopting, using and managing the space – people make places, more than places make people.”

‘The Social Value of Public Spaces’
Joseph Rowntree Foundation

BILDTEXT

- a. Ett 'Silent Disco' i Årsta entrum
- b. Fasader kan användas för att projicera film och bild framtagna med lokala grupper
- c. Fester som ordnas på gatorna bidrar till gemenskap och gör platsen levande.
- d. En traditionell soffa målas om i en ny överraskande kulör för att påbörja en förvandlingsprocess av området.
- e. Lekfulla platsspecifika möbler placeras på torgen under sommaren för spontana möten och vila.
- f. Tillfälliga events på torgen som firar en viss händelse eller historia och som kan inspirera.
- g. Konstnärliga utsmyckningar i offentlig byggnad som baseras på invånarnas och användarnas berättelser.
- h. 'POP-UP' shops som kan vara öppna i en timme, en dag, en vecka eller integreras i en lokal i månader eller år. Den som 'äger' affären bestämmer var, varför, vad och för vem innehållet är för.
- i. Lekfulla utsmyckningar som kan tilltala barnen
- j. Kreativa workshops som undersöker kringliggande natur och invånarnas förhållande till den.

DELAKTIGHET, AKTIVITET OCH KONST

Östra Sala backe ska vara en förebild i hållbar stadsutveckling. Sociala aspekter och faktorer är viktiga delar. Värden i strukturen för Östra Sala backe ska bygga på möten, variation, upplevelser och mångfald. Förutsättningar för en levande stadsdel som attraherar olika människor, verksamheter och aktiviteter och som kan möta skilda behov ska finnas. Engagemang för den lokala utvecklingen växer fram genom gemensamma ansvarsområden för boendes, föreningars och företagares olika intressen.

Möjligheten för boende och verksamma att ge avtryck i de offentliga rummen utgör viktiga faktorer för delaktighet, aktivitet och social hållbarhet. Lokala initiativ och aktiviteter ska ges utrymme i offentligheten. Utformningen i Östra Sala backe ska verka för att på olika sätt kunna ge, uppmuntra och inspirera individen till möjlighet att påverka sin närmiljö för att känna tillhörighet till platsen. Det personliga avtrycken lämnar efter sig det oväntande som gör en plats levande.

SKAPANDE

Staden ger tillåtelse till individuella avtryck genom en utformning som medger eller uppmuntrar dem. Det kan röra sig som ytor och utrustning med en medvetet designad möjlighet till delaktighet. Individens egna spontana engagemang att tillföra miljön detaljer som inte funnits i stadens planering av området, som t ex fågelholkar, stadsodling eller gatumålningar, ska uppmuntras.

SAMVERKAN, KREATIVA MÖTEN

Kreativa workshops med barn, ungdomar och vuxna som undersöker deras förhållningssätt till befintligt och framtida landskap i samband med exploatering kan synliggöra de personliga och påhittade berättelser som utgör den sociala aspekten av vår byggda miljö. Dessa kan exempelvis ske genom tillfälliga eller permanenta utsmyckningar eller möjligheten att använda platser för spontana eller planerade aktiviteter i samråd med kommunen. Dess lämplighet bör grundas på hänsynstagande och dess möjlighet att utgöra ett lokalt mervärde. Ett system av 'POP-UP shops kan undersöka handel som en metod att utbyta lokal kunskap, varor, producenter och användare.

GE UTRYMME FÖR DET OVÄNTADE

Planeringen kan också skapa möjligheter till valfrihet och deltagande genom en utformning som tillåter varierad användning. Redskap som passar för både lek och träning eller flexibla ytor där ena dagens loppmarknad kan bli en yta fylld med vatten, en spelplan eller en isbana. Den här sortens avtryck kan också uppstå spontant ur människans fria val att använda platser och utrustning utanför givna ramar och ändamål. Barns lek är en god representant för detta, men också företeelser som grannskapets nyttjande av lokalgatan för fest är ett exempel på oplanerad användning av en plats.

ALLMÄNNA UTFORMNINGSPRINCIPER

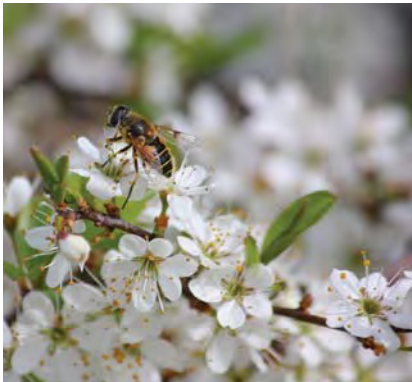
a.

b.

c.

d.

e.

f.

g.

h.

GRÖNSKAN I OMRÅDET

Årstidsväxlingar är viktigt, från de tidigaste blommande lökarna till vintergröna buskar.

Växter som drar till sig fjärilar är vackra, färgstarka och doftar av nektar.

Planteringar som kan fördröja och rena dagvatten lokalt blir samtidigt pedagogiska inslag i staden.

BILDTEXT

a. Planteringar får en sammanhållen karaktär genom färgkombinationer, stora, uppdelade grupper, samlade former och liknande mot en grön grund.

b. Magnoliaträd – ett element som följer säsongens växlingar och blommar två gånger under året. Planeras längs inomgårdsgata och tvärgator och får gärna planeras in i parkerna också.

c. Murgröna och marktäckare kan ge vintergrönt

d. Blommande och fruktbärande träd som lockar till sig insekter.

e. Tallträd ger vintergrönt

f. Kantnepeta är torktåliga, har aromatiskt doftande bladverk och drar till sig fjärilar och bin.

g. Geranium Rozanne som undervegetation i växtbäddar.

h. En dunge av ljusa luftiga träd planteras med låg undervegetation av t.ex. nävor.

Blommande växter är inte bara omtyckt av människor utan också av insektslivet. De behövs för att få en sluten cirkel med pollinering, fruktsättning och levande växter.

Grönskan i området ska kännetecknas av omsorg för hållbarhet, variation och mångfald. Grönskan ska också bidra till platsens lokala identitet och områdets sammanhållna karaktär. Gröna ytor på allmän plats utgörs i huvudsak av park och torgytor, samt mindre ytor som mitt- och sidoytor i vägmiljö t ex dagvattenplanteringar. Tillsammans med gårdarnas gröna miljöer täcker området många biotoper.

Området ska uppvisa en stor variation av arter. Växtligheten bör främja en biologisk mångfald genom t.ex. blommande och fruktbärande växter, vilka även har estetiska och sociala värden. Ett inslag av kulturväxter för odling, som bärbuskar, fruktträd och robusta kryddväxter som en inspiration till stadens möjligheter föreslås. Växterna ska kännetecknas av robusthet. De ska passa klimatet och förutsättningar på platsen och i planteringen. Som exempel ska växter i dagvattenmiljö klara av fluktuerande vattennivåer och vägpartiklar.

Planteringarna består i huvudsak av ett nedre och övre lager. Flerstammig magnolia eller häggmispel som står i en bädd av exempelvis kantnepeta är ett bra exempel på en torktålig vegetation som drar till sig fjärilar och bin. Främst ska vedartade växter (träd och buskar) användas. De ger en stomme till planteringarna och växtvolymen året om, liksom ett mindre behov av skötsel än vad örtartade växter ger. Perenner ska användas som identitetsskapande tillägg och bidra till ökad variation, blomning och detaljeringsgrad. En årstidsvariation ska även finnas hos växtligheten.

Utemiljön ska upplevas lugn med en sammanhållen kärna, så som en gemensam nämnare. Den gemensamma nämnaren ska skapa en lätt, grön och modern karaktär. Ett återkommande inslag av prydnadsgräs och halvgräs föreslås för denna karaktär tillsammans med en diskret och grön stomme av låga buskar. Det får gärna finnas marktäckande växter som är vintergröna för att förlänga säsongen. När marktäckarna har etablerat sig blir ytor skötlextensiva.

Växtvalet anpassas i storlek gentemot platsens rumsliga storlek, omgivning och funktion i staden. Stora träd används t ex på huvudgator där skalan på bredd, höjd och avstånd generellt är stor, medan trädplanteringar på lokalgator främst består av mindre, smalkroniga träd och/eller flerstammade buskträd och mindre fruktträd.

Rummet och trafiksituationen ska avspeglas i växtlighetens detaljeringsgrad, vilket i sin tur ger en individualitet till respektive plats. Individuella och identitetsskapande inslag hos gator, platser och planteringar skapas med sammanhållna färgkoder, formkaraktärer och enkla, stora växtgrupperingar. Planteringar av buskar i gatumiljö bör inte överstiga 1 m i höjd, helst endast vara ca 50 cm höga för att inte vara skymmande. Kompletterande perenner, halvgräs och gräs ska vara robusta och inte krävande vad gäller stöd och dylikt.

ALLMÄNNA UTFORMNINGSPRINCIPER

a.

b.

c.

d.

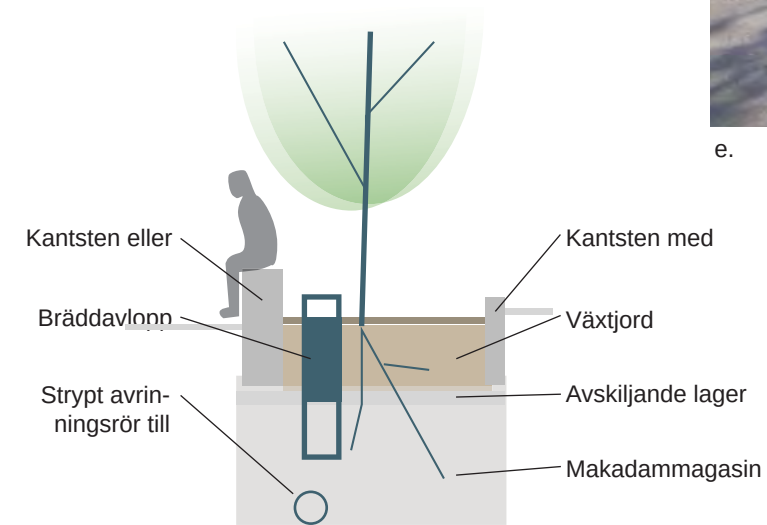
a.

b.

e.

f.

a.

Ambitionen finns att anläggningarna ska hjälpa till i processen att rena och fördröja dagvattnet så att fördröjningsmagasinen under mark kan minskas.

BILDTEXT

a. Växter som trivs i fuktig mark och vatten: Kabbleka blommor april-juni, Gul Svärdslija blommor juni-juli, Svalting blommor juni-september

b. Spår i betongen som samlar upp dagvatten.

c. Markbeläggning som ger en mer genomsläpplig markyta genom att gatsten får breda genomsläppliga fogar. De gröna golven kan anpassas till platsen och bli vackra övergångar från hårdgjord till grön yta.

d. Gröna tak är ett effektivt sätt att absorbera och dunsta av vatten och därmed reducera avrinningen av regnvatten.

e. Att synliggöra dagvatten genom att strypa utloppen kan reducera volymen vatten som når systemet samtidigt som det blir ett lekfullt och svalkande inslag i den annars hårdgjorda miljön.

f. Dagvattenplanteringar i gata föreslås byggas upp utifrån denna grundprincip. Mot gångytor kan den omgivande kantstenen ersättas av murar med sittmöjligheter.

Det är viktigt att växtvalet i dagvattenplanteringar anpassas efter den troliga konstanta mängden fukt i planteringen.

DAGVATTENHANTERING

Stadsmiljöer skapar hårdgjorda ytor vilket medför att regnvatten inte kan nå jorden utan rinner ovan mark, samlas i pölar eller rinner i ledningssystem. Det skapar torra jordar och "törstande" stadsvegetation, överbelastade ledningssystem och översvämningar, vatten som aldrig går igenom en naturlig jordfiltrering innan de når vattendrag m.m. En medveten utformning inom området kan motverka sådana effekter.

Utrymmet ovan mark är starkt begränsat i området pga. bebyggelse och gator för att kunna ha en storskalig vattenhantering ovan mark. Merparten av dagvattnet måste därför hanteras i underjordiska fördröjningsmagasin. Dessa ska i möjligaste mån kombineras med dagvattenplanteringar för att öka de gröna ytorna, skapa naturliga filtreringssystem samt få en naturlig återföring av vatten till växtligheten.

I gatumiljön sker dagvattenhanteringen med småskaliga dagvattenplanteringar som ska ha en stadsmässig, välordnad och utsmyckande karaktär. De ska ramas in med kantsten, låga murar eller liknande starkt strukturskapande element och ha estetiskt tilltalande inflöden, helst ytliga men vid behov med brunn, som även har avskiljande element för skräp, sand o dyl. Vattnets avrinning bör förstärkas med rännalar utefter kantsten och trottoarkant eller där miljön tillåter på mer lekfulla och iögonfallande sätt.

Vid platsbildningar såsom parker och torg föreslås det finnas utrymmen för dagvattenfördröjning både under och ovan mark. Eventuella ytor som kan fördröja dagvattnet ska utformas för att passa i en tät stadsmiljö, med ett högt estetiskt och arkitektoniskt värde. Dagvattnet bör kunna användas i miljöerna på olika sätt, för t ex lek och upptäckaranda, för skönhetsvärden och för djurlivet. Vid extremregn kan de gröna parkytorna fungera som tillfälliga fördröjningsytor för dagvatten genom översilningsytor eller torrdammar.

Systemet för dagvattenhantering bör ta hänsyn till behov i kommande utbyggnadsetapper. Som exempel passar parken i söder, som torrdamm för att ta hand om dagvatten från etapp 4 som planeras söder om etapp 2.

Vattenutflöden, liksom inflöden, dämningar och andra element i dagvattenhanteringen ska utföras med en hög och stadsmässig gestaltningsnivå.

Vid extremregn kan de gröna parkytorna fungera som tillfälliga fördröjningsytor för dagvatten.

ALLMÄNNA UTFORMNINGSPRINCIPER

a.

b.

c.

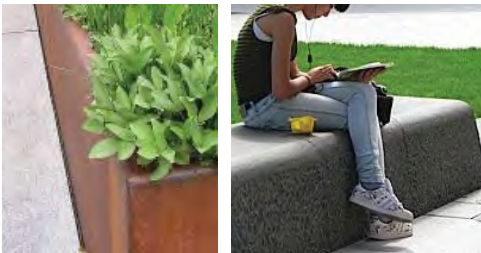
e.

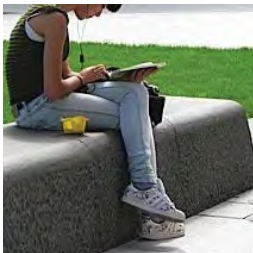
d.

f.

g.

g.

h.

i.

j.

k.

FÄRGSÄTTNING OCH MATERIAL

Bebyggelsen i Östra Sala backe kommer variera i karaktär, form och färg. Miljön runtomkring bebyggelsen ska därför fungera som en sammanhållande enhet, samtidigt som den ska vara strukturerad och varierad efter områdets gatuhierarki. En uppsättning grundfärger och stommaterial föreslås tas fram för Östra Sala backe.

FÄRGSÄTTNING

Färgsättningen ska fungera sammanhållande för Östra Sala backe och även samspela med omgivande stadsdelar. Vi föreslår att en unik kulör tas fram för allmän plats som samspelar med kvarterens färgskala och som är tillräckligt flexibel att kombineras med grundmaterialen och grönskan för området. Specifika möbler och ljusarmaturer som är heltäckta i samma kulör kommer igen som ett återkommande element genom området. En ren metallfärg i/motsvarande borstat rostfritt stål, tillsammans med en ljusare grå färg på målade element blir en grund.

MATERIAL

Det är viktigt att stommaterialen i området är tidlösa, har lång hållbarhet och kräver lite underhåll. Genomgående föreslås stål, granit och trä, samt markdetaljer i gjutjärn. Val av markmaterial beror på krav, behov och gestaltningsmässiga aspekter för respektive gata. Betongplattor föreslås som huvudsaklig trottoarbeläggning och asfalt för gatbeläggning. Betongplattor är det vanligast förekommande trottoarmaterialet i innerstaden, vars karaktär Östra Sala backe ska fånga. Storgatsten, som detalj, kan användas för att justera och fylla linjen mot byggnader. Material som ger en mer genomsläpplig markyta, exempelvis genom många fogar, är fördelaktigt för en grönare mer hållbar stadsdel. Vackra möten mellan material och mönster i olika skalor föreslås utforskas för att skapa ett unikt golv för platsen.

PRINCIPER FÖR STOMMATERIAL

Stål finns i ett varierande och stort antal utföranden. Stålet ska klara av utemiljöns påfrestningar. Detaljer och mindre element föreslås få ett utförande i rostfritt, lätt borstat stål, vars klara och ljusreflekterande egenskaper kan skapa intressanta kontraster mot mjuka material som vegetation och trä. Större element kan förslagsvis målas i områdets gråa kulör. Borstad aluminium kan fungera som ett alternativ till stålet där metalleffekten önskas få, men där rostfritt stål brukligen inte används, t ex i belysningsstolpar.

Granit är ett klassiskt material i staden som åldras utan att förlora sitt utseende. Materialet passar att användas till t ex kantstenar, trappor och murar. Granit förekommer naturligt i olika färgversioner, därför föreslås en gråtonad sten som grund medan varmt tonade stensorter kan användas mer karaktärsskapande. Trä är ett mer förgängligt men också förnyelsebart material som kräver en viss skötsel för ökad hållbarhet i utemiljön. Trä ger samtidigt en mjuk och inbjudande karaktär till t ex sittplatser och föreslås därför användas till dessa.

BILDTEXT

a. Större ljusa markplattor i betong skapar ett lugnt enhetligt golv

b. Ytor där fordon är i rörelse förtydligas. Därför föreslås trottoarer och angöringsytor beläggas med plattor eller sten, gentemot de i huvudsak asfalterade körytorna.

c. Ränndalar som samspelar och blir del av markytan. Rännalsplattor och markplattor får samma material.

d. Platsgjuten betong med olika ytbehandlingar kan skapa intressanta texturer och skiftningar på specifika platser i området. Ljus platsgjuten markbetong.

e. Granitsten på torgytor i en tydlig riktning.

f. Soffor och skräpkorgar får gärna samspela genom samma kulör.

g. Kanter och låga murar får en mjuk kant och ska gestaltas som robusta element i landskapet. Bilden visar corten och granit.

h. Cykelbanor ska ha en tydlighet i utformning och material gentemot gångbanan när dessa ligger i samma nivå.

i. Ett sömlöst landskap eftersträvas där material form, radie och anläggningar samspelar.

j. Betong som kan gjutas i lutande plan med ursparningar för plantering.

k. Om grusytor används under t ex träd ska de hållas fast och förstärkas på ett bra sätt.

BELYSNING

Belysningen ska skapa en helhet och karaktär som anpassas till omgivningen. Utseende och utformning kan därmed variera beroende på platsens ändamål. Gemensamt ska belysningen bidra till en trygg och ljus miljö i ett tätt och grönt bebyggelsesammanhang.

På gator eftersträvas en diskret armatur och stolpe för att istället låta andra utformningselement vara mer framträdande i en detaljrik miljö. Belysningsarmaturen längs med Fyrislundsgatan, Johannesbäcksgatan och lokalgatorna kommer bli densamma. I enhetlighet med Sala backe används ett klassiskt formspråk som en modern och anspråkslös armatur. En varmförzinkad stolpe med rotlack föreslås längs med gatorna. Vid platsbildningar såsom parker och torg kan belysningen skilja sig från gatubelysningen, i höjd och armaturs eller stolpes karaktär. Effektbelysning kan användas som ett komplement.

Belysningen i Östra Sala backe ska genomgående ha ett vitt ljus med god färgåtergivning. I valet av ljuskälla bör också möjligheter för ett hållbarare nyttjande av belysningen beaktas, så som reglerbar ljusstyrka, energisnål och rörelsestyrd armatur.

Stolpbelysning bör i huvudsak användas. Stadskaraktären är viktig och därför bör stolphöjd och stolpplaceringar anpassas efter detta. Förslagsvis bör stolpar inte överstiga 8 m i höjd för vägar och 5 m för platser liksom för belysning på gång- och cykelvägar.

Belysningen kan användas för att skapa rumslighet, vägledning och djup i landskapet. Den kan lyfta en plats estetiska värden.

Spots på stolpar kan användas längs de trädplanterade stråken. Spotsen riktas åt olika håll mot trädens lövverk för att skapa vackra skuggeffekter på marken. Genom en ljuskänslig växel som optimerar tillräckligt mycket energi och som är programmerad, kan ljuset ändras i relation till när det är vardag eller semester, och vinter och sommar. Nyanser av vitt och gult kan blandas för ett varmt men effektivt ljus.

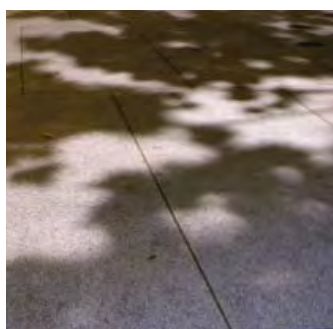
Nya tekniker för ett hållbarare samhälle välkomnas, som att en ljussatt anslagstavla drivs av solceller, en teknik som exempelvis kan användas på busshållplatser med reklamvägg.

a.

b.

c.

BILDTEXT

a. Belysningsarmatur installerad på fasad för att undvika belysningsstolpar.

b. Vialume 1 föreslås användas längs gatorna.

c. Skuggeffekter längs specifika stråk.

d. Effektbelyst trädunge

d.

TILLGÄNGLIGHET

De allmänna platserna ska vara till för alla, därför ska en god miljö som uppmuntrar och möjliggör detta eftersträvas. Det krävs att miljöerna anpassas för en god tillgänglighet inte bara i fråga om fysiska utan även psykologiska aspekter.

FYSISK TILLGÄNGLIGHET

Gator och platser ska kunna utnyttjas av alla. För detta krävs tillgänglighetsanpassning såsom ledande kanter och stråk, fria rörelsestråk, sittmöjligheter, få starkt lutande plan, m.m. Den fysiska tillgänglighetsanpassning som görs ska följa gällande lagkrav och förordningar, liksom regler och rekommendationer från Boverket och Uppsala kommun.

Trappor ska ha kontrastmarkeringar och handledare på två sidor. Handledaren ska avslutas 30 cm efter översta och nedersta trappsteget.

Gångytor bör inte luta mer än 5%, maximalt 8%. Vid lutningar över 5% ska vilplan finnas var sjätte meter. Dessa ramper bör även förses med handledare på minst en sida, liksom med sittmöjligheter.

Soffor ska vara lätta att resa sig ur genom att ha sitthöjder på 45-50 cm, ryggstöd samt armstöd som är greppbart.

God grundbelysning ska finnas. Ljusstyrkan ska upplevas jämn, sammanhållen och inte vara störande. Parker och andra platser eller objekt som kan upplevas mörka bör belysas så att även omgivningen runt rörelsestråken träder fram.

För orienterbarheten och visibiliteten i miljön ska starka visuella avskärmningar som höga, täta, buskar, och skymmande murar, undvikas.

UPPLEVD TILLGÄNGLIGHET

Utöver den fysiska miljöns tillgänglighet är målet att skapa en god miljö i fråga om psykologisk tillgänglighet, såsom hur trygg en miljö upplevs. Upplevelsen kan variera mellan individer, beroende på bakgrund, ålder, kön m.m. vilket måste beaktas.

Olika åtgärder ökar känslan av trygghet i ett område. Orienterbarheten och visibiliteten ska vara grundläggande. En god belysning utefter rörelsestråk och i parker, liksom frånvaro av skymmande murar och planteringar medverkar till detta.

Trafik kan skapa oro och olust för vistelse i miljöer. På gator med stora trafikflöden och högre hastighet är det därför viktigt med ordnade förutsättningar för samspel mellan fordon och oskyddade trafikanter.

Trafikmiljöer ska ha en tydlighet som gör det möjligt för trafikanterna att lätt förstå miljöns ordning och struktur. Detta anpassas till hastigheter och trafikflöden med ökat uppdelade funktioner vid ökande trafikflöden.

Åtgärder för en vårdad omgivning är t ex: växtlighet som hålls inom angivna ramar med klippning osv., struktur, mönster eller liknande på stora väggytor och murar för att minimera skadegörelse, generösa och väl fungerande avfallsystem för att minska skräp i miljön.

Ren och ombesörjd utemiljö ökar trygghetskänslan. Därför ska området utformas för en hållbar skötsel och en minimering av ytor, platser o dyl som lätt kan kännas stökiga, ovårdade och slitna.

a.

b.

c.

BILDTEXT

a. I områden där naturliga ledstråk är få, som på torglika ytor, bör vägledande hjälp finnas för en ökad tillgänglighet. I Uppsala används en dubbel rad sinusplattor som ledande stråk.

b. Övergångsställen, busshållplatser, entréer och dylikt ska markeras efter de standarder som Uppsala använder. Saknas standard från Uppsala kommun ska Boverkets regler gälla, tillsammans med andra av kommunen rekommenderade dokument.

c. Detaljer är viktiga för tillgängligheten, t ex att ledstänger är greppvänliga och i rätt höjd, eller att trappor har en kontrastmarkering.

ALLMÄNNA UTFORMNINGSPRINCIPER

a.

c.

d.

a.

f.

BILDTEXT

a. Sittplatser i trä föreslås. Träet kan med fördel färgas för att smälta in.

b. Betong kan formas som lutande kanter som håller planteringar.

c. Något högt rest sittplats än normalt kan bli ett intressant inslag i miljön.

d. Planteringar ges en tydlig ram med kanstöd eller som här med ett metallräcke och en stenram.

e. BigBelly SOLAR har utvecklat ett kärl en kompressor försörjs med solenergi.

f. Cykelparkeringar ska hållas enkla och smälta in med marken.

g. Vålgestaltat, integrerat och funktionellt teknikhus med inbyggd sittplats.

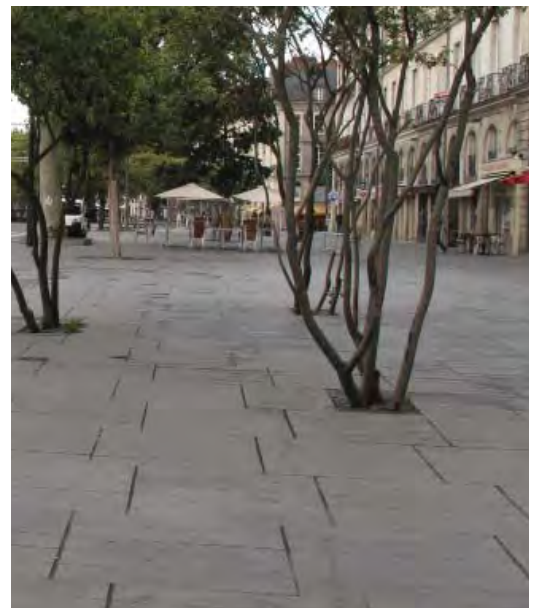
h. Trädgaller får gärna uteslutas. Istället föreslås en speciellt framtagna ram som gör det möjligt för plattorna att nå fram och omsluta stammen.

e.

g.

h.

ANLÄGGNINGS-KOMPLETTERINGAR

Möbleringen ska fungera som en karaktärsgeivare till hela området men också för att förstärka enskilda delar av områdets olika identiteter. Målet i möbleringen är genomgående en ljus och luftig karaktär som ger ett modernt men ändå tidlöst intryck. För det används enhetliga grundfärger och stommaterial. För att skapa särskilda karaktärer till platser eller speciella gator kan kompletterande material och färger användas på ett friare sätt.

CYKELPARKERING

Cykelparkeringar på allmän plats ska i första hand vara lokaliserade till viktiga allmänna noder såsom hållplatser, torgtor och affärer. En skillnad ska finnas mellan cykelparkeringar avsedda för dygnstrafik (tex pendlare) och mer tillfällig angorings- och besökstrafik på lokalgator med stor efterfrågan på offentlig parkering. Skillnaden kan t ex skapas genom att begränsa möjligheten att låsa fast cykeln vid den senare sortens parkering. Förslagsvis utformas då parkeringen med endast ett par pollare att samla cyklar runt. För pendelparkeringar används ett cykelställ med ramlås, förslagsvis detta som finns på flera platser i Uppsala och som ger både stöd åt framhjulet samt flera låsmöjligheter.

HÅLLPLATSER

Möblering och markbeläggning för tillgänglighet ska följa den standard som Uppsala har för detta, med väderskydd, ledplattor, soffa o dyl. Hållplatser för stomlinjetrafik ska utformas med intelligande cykelparkering. Vid hållplatser bör även laddningsstation för elcykel finnas för att skapa goda pendlarmöjligheter.

SOFFOR, BÄNKAR OCH STOLAR

Sittplatser ska finnas vid busshållplatser (standardmodell för hållplatser i Uppsala ska användas) och vid längre lutande plan, trappor, torg och parker, men kan också vara ett återkommande inslag uteder gångstråk. De bör vara placerade vid sidan av naturliga rörelse- och ledstråk.

I platsmiljöer som parker och torg kan utformningen och materialet på sittplatser avvika för att skapa en individuell karaktär åt platsen.

SOPKÄRL

Sopkärl ska finnas i närheten av sittplatser, dock placerade med hänsyn till lukt från kärlen. Likaså bör sopkärl placeras i strategiska noder, vid sidan av rörelse- och naturliga ledstråk. Kärlen bör ha källsortering och/eller andra nya tekniker för avfallshantering, t ex soldriven kompressor.

PLANTERINGSUTRUSTNING

Planteringar i utsatt läge förses med skydd i form av ett lågt räcke och inramat med en avskiljande gatstenskant eller kantsten. Nedsänkta planteringar ska ha upphöjd kantsten eller räcke om de ligger i rörelsestråk.

HANDLEDARE, RÄCKEN, ELSTATIONER, LADDNINGSSATIONER, REKLAMSKYLTA M.M. Dessa element är detaljer i miljön som kan gestaltas för att tråda fram liksom för att vara diskreta. Företadelsevis görs de i borstat stål eller målas i områdets kulör samt får en enkel och ren design.

MURAR, VÄGGAR, TRAPPOR M.M.

För en yta som åldras fint bör granit användas till murar och liknande byggda element. I tunnlar och liknande, där stora väggar bildas, ska en hög gestaltningsnivå finnas. De ska också vara lätta att sanera.

SMÅ BYGGNADER

I samband med det offentliga rummet och utformningen av offentliga och privata byggnader, kommer även de kommunaltekniska anläggningar ses som en del av Östra Sala backes helhet. Teknikbyggnader och - byggdelar integreras med sina omgivande platser och används av människor i det dagliga livet.

Moderna städer är fyllda med små teknikus; nät - och pumpstationer som ser till att all teknisk försörjning fungerar. Ofta är de ett slags anti-hus, som gör sitt bästa för att inte synas alls.

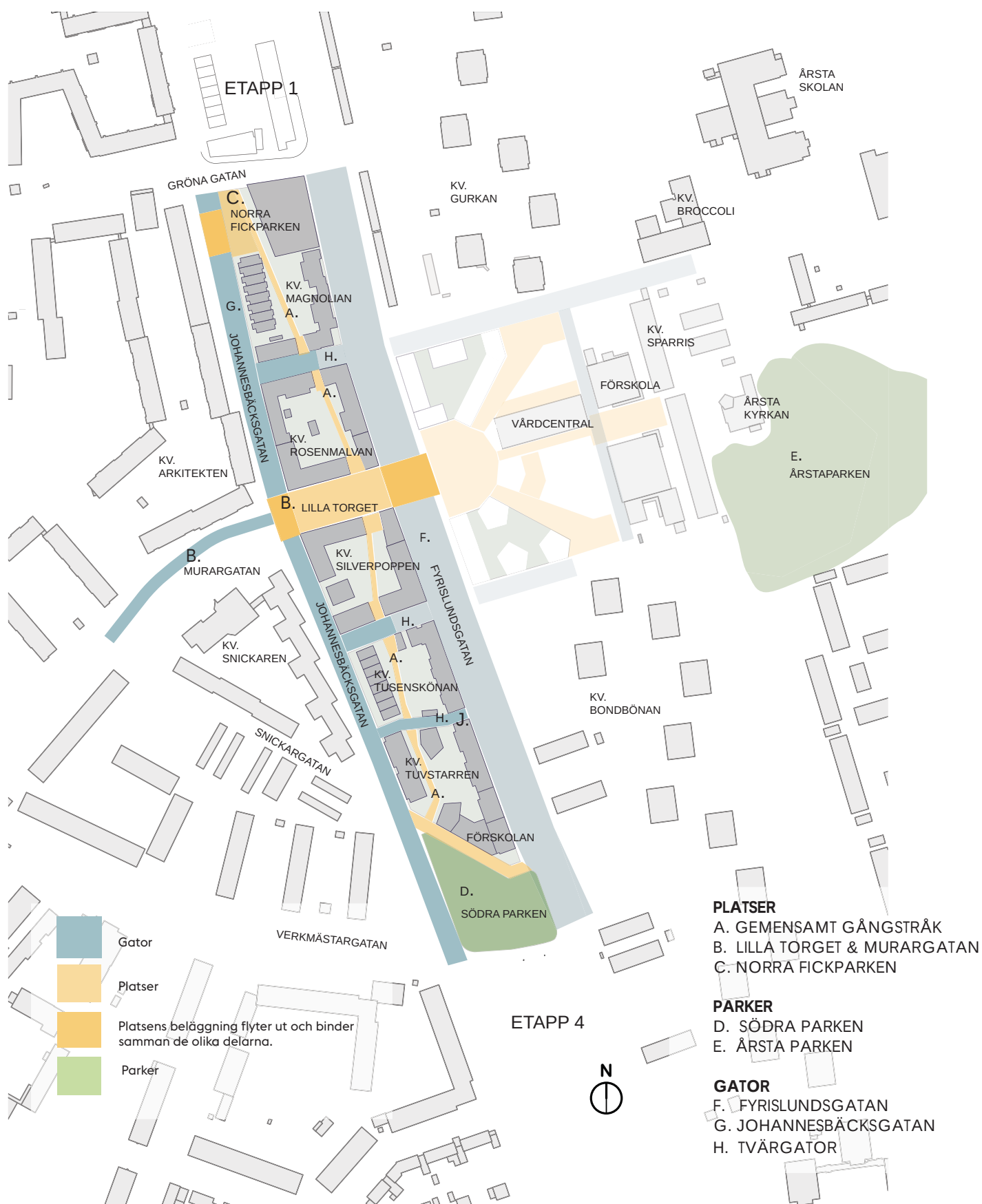
I Östra Sala backe blir de en del av stadslivet. Tekniska byggnader placeras och planeras på ett integrerat sätt. Gestaltningen bör ta hänsyn till en integrering i deras specifika plats och möjlighet att användas av allmänheten.

Teknikhusens bör få en enkel yttre form med en enda materialet. Prefabricerade teknikus bör undvikas. Platsspecifika lösningar inkluderar bland annat integrerade sittbänkar, konstverk, belysning, växtlighet och gröna tak. Närliggande byggnader och allmänna platsers funktioner integreras i teknikusens konstruktion och formgivning.

Teknikhusens yttre materialitet bör hålla sig till en enkel och naturlig palett. Trä, sten eller plåt med enkel detaljering och en robust och kompakt utformning är målsättningen. Samma material används med fördel för fasader som för sluttande tak. Platta tak bör vara gröna eller sedum.

NYA TEKNIKER

Nya tekniker för hållbara system uppmuntras i miljön. Olika behållare för sopsortering blir allt vanligare även i utemiljöer. Att utveckla systemen med kompressor och underjordisk behållare för färre och effektivare hämtningar, ett kvalitativt designat kärl för att sammanföra fraktioner i en utrustningsdetalj, eller liknande. Till exempel har BigBelly SOLAR (bilden) utvecklat kärl där kompressor försörjs med solenergi.

PLATSSPECIFIKA UTFORMNINGSPRINCIPER

Utformning och gestaltning av platser och gator i området ska främja hållbarhet samt bidra till skapandet av lokal identitet och variation. Den ska också stödja områdes- och platsspecifika behov samt på olika sätt ha en sammanlänkande funktion mellan människor likväl som miljöer. Utformning av strukturer, ytor och möblering är viktiga komponenter för rörelser, möten, vistelse, grönska, dagvatten och lokala verksamheter.

De platsspecifika gestaltungs- och utformningsprinciperna finns för att skapa en konceptuellt översiktlig bild av utformningen på de enskilda platserna. De beskriver hur platsernas karaktär förhåller sig till områdets övergripande fysiska struktur och sociala förutsättningar.

Målet är en sammanhållen lokal identitet för området, som kan samspela med sin omgivnings skiftande karaktärer. Den kringliggande bebyggelsen till planområdet är dominerande 1950-, 1960- och 1970-tals bebyggelse med större gröna bostadsgårdar eller bilfria gröna stråk genom punkthuskvarter.

Den nya arkitekturen i området kommer vara mycket varierande i form, skala och material och det nya landskapet knyter samman denna miljö genom ett enhetligt formspråk, en obruten gestaltning som knyter ihop och skapar grund till det extraordinära för varje plats. Varje plats olika förutsättningar och behov sätter ramarna för innehållet som t.ex. träd, möblering, cykelparkering och aktivitetsytor.

Konkreta målsättningar i uppdraget har varit att ta tillvara de kvaliteter som nuvarande område erbjuder och skapa flera kopplingar till den kringliggande miljön för att möjliggöra alternativa gångvägar och trygga passager. De nord-sydliga och öst-västliga förbindelserna knyter Östra Sala backe närmre övriga etapper, bostadskvarter och centrum. Genom att ordna gemensamma gångstråk genom kvarteren, som i sin tur är kopplade till stråk i anknytande etapper, möjliggörs ett offentligt rum som löper genom hela området. Kopplingar mellan kvarter och befintliga bostadsområden stärks genom trädplanteringar och platser för att vila, som möter kringliggande grönska. Platser för möten, informell lek och ytor för aktiviteter integreras genom området med syfte att erbjuda invändiga och utvändiga rum som är tillgängliga för alla Östra Sala backes invånare.

FRAMTID

Gående och cyklister prioriteras framför bilen och ÖSB ska vara en plats där man väljer att spendera sin tid. Områdets centrala offentliga platser får en stark identitet att associera till. Utformningen tar fasta på olika behov för rörelse i relation till målpunkter, och att flera rörelsemönster ska kunna samsas på gator och torg. Utformningsprinciperna för de offentliga rummen tar fasta på att människor ska kunna mötas både spontant och planerat och skapar möjligheter för samspel mellan många olika händelser, intressen och åldersgrupper.

Den centrala noden i området inkluderar två torg, ett på östra sidan respektive västra sidan av Fyrislundsgatan, vilka läses ihop som en sekvens av plaster att stanna till vid och röra sig igenom. Allmän plats i Östra Sala backe är en serie offentliga rum med olika typologier som speglar dygnet, årets och livets rytm. En plats för många generationer.

Fyrislundsgatan och det förra detta kraftledningsstråket har satt ramarna för samtliga etapper, utgör den nord-sydliga riktningen och är ett tydligt sammanhängande element. Förlängningen av Murargatan öppnar upp området genom en ny koppling till Uppsala centrum.

Utformningsprinciperna för de enskilda platserna och stråken bygger på att skapa intressanta miljöer som är estetiskt tilltalande och som kan ge plats för framtida behov. De följer en stadsmässig karaktär som genomsyras av en serie intima offentliga rum att uppehålla sig på. Principerna följer den sociala potentialen för platserna. Genom att variera öppna och slutna rum och låta kvarteren skapa plats för grändliknande stråk blir Östra Sala backe en spännande plats att röra sig i.

Det nya området består av två tydliga axlar vars riktningar speglas i gestaltningen för de offentliga platserna genom markbeläggningens riktning, placering av grönska, sittplatser och platsernas programmering. Ett enhetligt golv knyter samman platserna vars plattor varierar i storlek och riktning för att markera övergångar till olika ytor och stråk. Former som samspelar med stadsväven och planterade träd och planteringar i klungor skapar gröna volymer som blir rum för möten och ger vägledning. Lek och fysisk aktivitet är välintegrerade element genom sin form och var och hur de placeras. Det offentliga rummet är generöst, stadsmässigt och lekfullt på ett sätt som stimulerar alla åldrar.